Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 15 декабрь
ШАНБА
№ 286 (5.079).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

ТАЖРИБАКОР МИНБАРИ

СИГИРУ ҚЎЙ— ИССИҚ ЖОН

Барча жабҳаларда содир бўлаётганидек чорвачилик ҳам сараланиш, силжиш даврига кирди. Тармоқда бор нарсалар, мавжуд имкониятлар, тўпланиб қолган муаммолар хусусида бўяб-бежамай гапиришга, фикрлашга, таҳлилга ўтилганининг ўзиёқ янгиланишдан далолат. Қишловдан эсон-омон ўтиш ҳақида сўз бораётганда бу янада муҳим аҳамият касб этади.

Қишлов осонликча кечадиган давр эмас. Бу галгисининг муаммолари талайгина. Бироқ вазият оғир, дея қўл қовуштириб ўтириш эса эришиш мумкин бўлган натижани ҳам бой бериш, демакдир. Умрини, қалб қўрини чорвачиликка бағишлаганларнинг биронтаси бундай қилолмайди.

Жорий йилда асосан мақсадга эришдик. Гўшт тайёрлаш режаси бажарилди. 430 тоннадан зиёд маҳсулот топширдик. Ҳозирги ҳисоб-китобларга қараганда, сут олишни мўлжалдаги 1.994 тонна ўрнига 2.100 тоннага етказмоқчимиз. Шунингдек, 210 минг ўрнига 230 минг дона тухум жўнатдик. Булар — ўн бир ойда қилган меҳнатимиз меваси.

Қишлов пайтидаги вазифамиз бир оз мушкул. Иш йил бошида қанчалик яхши бошланса, кейинги ҳаракатлар унга уланиб кетаверади. Калаванинг учи аввал бошда йўқотилса, уни йил охиригача излашга тўғри келади. Қолаверса, қиш фаслининг ўзи кўп мураккабликларни келтириб чиқаради. Бозор иқтисодиёти бўсағасида турибмиз. Энди режаларни бажариб қўйиб, бамайлихотир юриш билан тирикчилик ўтмайди. Аҳолининг ўсиб бораётган талаб-эҳтиёжларини қондириш йўлларини топишимиз керак. Изланмасак ҳам барибир бозор иқтисодиётига ўтамиз, лекин халқнинг қадимдан айтиб келган «бозорга ўт тушди» нақлига амалда дуч келамиз. Қишловни намунали ўтказиш дейилганида мен шу масъулиятни назарда тутаётирман.

Қишловга қандай вазиятда келдик? Очиғи, мақтанадиган даражада эмас. Сенаж, сомон тайёрлашни режадагидан оширган бўлсакда, аммо беда пичанини мўлжалдагидан 500 тонна оз жамғардик. Бунинг сабаблари бор, албатта, бироқ бу билан ўзимизни оқламайман.

Хўжалигимизда йил бошида мавжуд 2900 бошдан зиёд қорамол, 3,000 бош қўй ва бошқа чорва молларига мўлжаллаб озуқа экинлари экгандик. Бундан ташқари 2,5—3 минг бош атрофида чўчқа боқамиз. Шулар учун 950 гектар ерга беда, 350 гектар майдонга дон ва бошқа оралиқ экинлари экиш режалаштирилганди. Шу иш амалга оширилгандан кейин аҳоли чорвасини ем-хашак билан таъминлаш тўғрисида жумҳурият Президентининг фармони чиқди. У ҳаммамиз учун айни муддао бўлди.

Биз мазкур фармонда қўйилган вазифаларни бажаришга астойдил интилдик. Одамларга ем-хашак тарқатилди. Гарчи аҳоли чорвасининг эҳтиёжини тўла қондира олмаган бўлсак-да, бу хайрли тадбирни аниқ изга солиб олдик. Озуқа экинлари экишда шахсий хўжаликлар чорваси ҳисобга олинмаганлиги бироз қийинчилик туғдирди. Шунинг учун мавжуд имкониятдан тўлароқ фойдаланиш йўлларини қидирдик. Зеро, маккажўхори, бошқа озуқа экинлари ҳосилдорлигини ошириш эвазига Президент фармонини амалга оширишга ҳаракат қилдик.

Қишловни намунали ўтказиш кўп жиҳатдан тадбиркорликка боғлиқ. Энг аввало чорва моллари сақланадиган биноларни сифатли созладик. Уларда бир меъёрдаги ҳарорат сақланаяпти. Молхона, бузоқхона, қўйхона, чўчқахоналар иложи борича қуруқ, саранжом-саришта, тоза бўлишини таъминлаяпмиз. Чорвадорларга ўз ишини қандай бажариш йўл-йўриқлари кўрсатиб берилган. Ҳар ким ўз бурчини тўла англаган ҳолда меҳнат қилаётир.

Озуқа цехини унумли ишлатаётиримиз. Цехга Анваржон Султонов бош-қош. У йигирма тўрт йилдан буён шу ишга масъул. Ҳамма механизмлар узлуксиз, бехато ишлатилмоқда.

Бу ерда ҳисоб-китоб ишлари аниқ йўлга қўйилган. Ким қанча озуқа олади, қайси туридан, қачон ҳаммаси равшан. Уни олиб бориб, тарқатиб берувчи техника воситаси ҳам келишилган муддатда тайёр туради. Цехда беда, сомон, силос аралашмасидан тўйимли озуқа тайёрланмоқда. Бу ўз вақтида ем-хашак исрофгарчилигининг олдини олаётир. Интизом қаттиқ бўлгач, нобудгарчиликка ҳам йўл қўйилмайди. Бизда шундай ҳисоб-китоб бор: бир килограмм аралашма озуқа қанча килограмм маҳсулотга айланиши керак, буни цех ишчилари, молбоқар ва соғувчилар яхши билишади. Уни кунма-кун ҳисоб дафтарига қайд қилиб борадилар.

Фараз қилиб кўрайлик, чорвадор ойига бир тонна хашак олди. Эвазига шу ойда қанча гўшт, сут ёки тухум етиштириши аён. Маҳсулотни режадагидан оширса манфаат кўради, камайтирса зиён. Фойда ҳам, зарар ҳам ўзиники. Шу кунларда бу тартибга қаттиқ амал қилаётирмиз.

Қишловнинг ҳозирги дамларида 680 бош сигирнинг 550 таси соғилаяпти. Ишлар ўзимиз режалаштирган йўналишда. Шу боисдан кунига 6 минг килограммдан сут соғилиб, 5 минг килограмми давлатга топширилмоқда. Ўз касбларини қадрлаётган Одинахон Ашурова, Олияхон Ғафурова, Одина Еттибоева каби соғувчилар ўзларига бириктирилган сигирларнинг ҳар биридан 14 килограммга етказиб сут соғишаётир. Бу кўзда тутилганидан бир ярим марта кўп.

Қировли кунларда гўшт етиштириш осон кечмайди, албатта. Лекин бу борада ҳам муайян силжиш қилаяпмиз. Бўрдоқичилик ҳамма вақт диққат марказимизда. Айни пайтда 170 бош новвос парваришланаяпти. Озуқа меъёрига қаттиқ амал қилиш туфайли семиртириш мўлжалдагидан юқори бўлаётир. Шу кунларда ҳар қайсиси бир кеча-кундузда режадаги 450 грамм ўрнига 650—670 грамм эт қўшаяпти. Новвосларнинг тирик вазни 550—560 килограммга етиб қолди. Янги йилдан бошқа гуруҳини боқувга қўямиз.

Чорвадор учун қишловнинг ҳар бир куни синов. Бажараётган ишидан ташқари шароит, совуқ, кун қисқалиги молбоқардан, соғувчидан катта масъулият талаб қилади. Мол, қўй ҳам иссиқ жон, сувни вақтида ёки илитмасдан бериш, озуқани кечиктириб солиш дарров таъсир кўрсатади. Қишловнинг мураккаблиги шунда. Маҳсулот олишни кўпайтиришдан ташқари жониворларни қишловдан соғлом олиб чиқиш катта фидойиликни талаб этади. Ҳозирги юмушларга ана шундай нуқтаи назардан ёндашаётирмиз.

Шу ўринда бир мулоҳазани эслатиб ўтмоқчиман. Аҳоли чорвасини ем-хашак билан таъминлаш тўғрисидаги жумҳурият Президентининг фармони бир ёки икки йил учунгина чиқарилган эмас. У доимий ҳаракатдаги дастур. Келаси йил тайёргарлигини ҳозирдан кўрмоқ даркор.

Хонадонлардаги чорва моллари бош сони аниқ ҳисобга олиниб, озуқа экинлари майдонлари шунга биноан кенгайтирилиши керак. Агар ҳозирдан қатъий режа ишлаб чиқилмаса, баҳорда кеч бўлади. Хўжаликнинг ҳам, аҳолининг ҳам чорваси бу йилгидагидек чала таъминланиб, ривожланиши қийинлашади. Бу фикрни айтишимдан мақсад, кўпчилик хўжаликларда ем-хашак экинлари майдони аввалги ҳолича турибди. Уни кенгайтиришни ҳозир ҳал этиш лозим.

Т. КОМИЛОВ,
Избоскан районидаги «Октябрь 50 йиллиги» давлат хўжалигининг бош зоотехниги.

ДАСТУРХОН ҚУТ-БАРАКАСИ

Тўрақўрғон районидаги «Шарқ юлдузи» жамоа хўжалиги чорвадорлари зарбдор тармоқни жадал ривожлантириш, маҳсулотлар етиштиришни кўпайтиришга эришмоқдалар. Улар ҳозирга қадар йиллик режаларни муваффақиятли бажаришди. Давлатга гўшт, тухум, жун сотиш топшириқлари муддатидан бир ой аввал уддаланди. Шунингдек қабул пунктига жами 785 тонна сут етказиб берилди.

Сиз кўриб турган суратларда хўжалик чорвадорларининг меҳнат фаолияти акс этган. Илғор соғувчилар (1-суратда, чапдан) Мукаррам Шоматова, Завражон Солиҳова ва Жамила Эшжонова кунлик соғимда бошқаларга ўрнак. Қишлов кунларида молларга берилаётган озуқа сифати қатъий кузатиб бориладн. Ферма бригадири (2-суратда, чапдан) Араббой Отабоев, партия қўмитасининг котиби Абдуназар Деҳқонов ва озуқа цехи ишчиси Жўрабой Жумабоев ем-хашакни кўздан кечиришаяпти. 3-суратда эса тракторчи Тошпўлат Эргашев ва аравага кўк масса ортаётган Маҳмуджон Рустамов тасвирланган.

Х. ҲАЙДАРОВ олган суратлар.

ЧОРВАДОР— ТАДБИРКОР

Ўрта Чирчиқ районидаги А. Икромов номли жамоа хўжалигида сут етиштириш йиллик режаси муддатидан анча илгари 410 тонна ўрнига 500 тоннага, гўшт етиштириш эса 60 тоннага етказиб бажарилди. Йил охиригача яна 25 тонна сут соғиб олиш мўлжалланмоқда.

Ҳозир бу ерда 500 қорамол боқилаяпти, шундан 175 боши соғилади. Ҳар бош сигирдан 7—8 литрдан сут соғиб олинаяпти. Бу кам, албатта. Лекин қувонарли томони шундаки, пода соғлом зотли моллар билан тўлдирилмоқда.

— Ҳунар мардга боқади. Чорва иши ҳам катта ҳунар. Бунинг учун олим бўлиш ёки кўплаб китобларни ўқиш шарт эмас. — дейди жамоа хўжалиги раиси Комилжон Шокиров. — Менимча, халқдан ўрганиш, халқ тажрибасига мурожаат қилиш керак. Бизнинг «қўлбола» фермамиз район мутахассисларини қизиқтириб қолганлиги бежиз эмас. Бундан тўрт йил муқаддам менга мазкур хўжаликка бош бўлиш насиб этди. Ишни чорванинг касалликка чалиниши олдини олишдан бошладик.

Очиғини айтганда, типовой фермалар мени қаноатлантирмайди. Сабаби қишловга мос эмас. Ахир мол ҳам жон-ку. Унга иссиқ хона бўлсагина сут беради-да. Гоҳо бу оддий ҳақиқатни унутиб қўямиз. Биологик томондан қараганда ҳар бир жонивор ўзини-ўзи иситиш қувватига эга. Лекин бетон деворлар, тепадан урадиган шамоллар мол танасидаги иссиқликни ҳам сўриб олади. Кенг жойда иликлик бўлмайди, егани этига юқмайди, натижада сут камайиб кетади.

Бир комплекснинг ўзида бирйўла 400—500 молни боқиш касалликни тез тарқатади, деб ўйлайман. Шунинг учун ташландиқ тепаликка 100 бош сигир сиғадиган янги ферма қурдик. Хом ғиштдан, совуқ шамоллар ўтмаслиги учун лойдан лўмбоз босдик. Шундан сўнг том ёпилди. Деразалар қурилиб, яхшилаб сувалди. Бинонинг икки томонида қурилган дарвозалар тракторларнинг озуқа тарқатиши учун қулай қилиб ўрнатилди.

Янги фермани хўжалик қурувчилари бунёд этдилар. 25 минг сўм капитал маблағ сарфланди, холос. Энг муҳими — ферма иссиқ. Моллар касалликка чалинмасин деган чорвадор яйратиш жойларини ҳам кенг қилмоғи лозим. Чунки мол юриб турса, елини ўз-ўзидан массаж бўлиб, сути кўпаяди, иштаҳаси очилади.

Биз очиқ майдонлар четига ёмғирпўшлар ҳам қурдик. Улар ёз ойларида жониворларни жазирама қуёш иссиғидан сақлайди. Унинг томини ҳам лўмбоз босиб сувадик. Сабаби иссиқ кунларда шифер қизиб кетади...

Янги фермада 100 бош зотли ғунажин парвариш қилинмоқда. Улар шу кунларда туғишни бошлади. Шуниси қувонарлики, ҳар бош шундай сигир 8—10 литрдан сут бераяпти. Говмишларни ака-ука Ҳусниддин ва Фахриддин Раҳмоновлар турмуш ўртоқлари билан биргаликда оила пудрати асосида парваришлашмоқда. Ойлик маошлари ҳам чакки эмас — 200—250 сўмдан тўғри келяпти. Ҳар бир янги туққан сигир учун эса 10 сўмдан қўшимча ҳақ берилади.

Ўртачирчиқликлар учун чорвачиликни сердаромад соҳага айлантириш ҳал қилиниши лозим бўлган муаммоларнинг бири бўлиб турибди. Районда чорвачиликка амалий раҳбарлик қилаётган А. Икромов номли жамоа хўжалиги тадбиркор кишиларининг бу соҳадаги тажрибаси ҳақиқатдан ҳам ибратлидир. Илгари бу ерда чорвадан ҳар йили 200—250 минг сўм зарар кўрилган бўлса, ўтган йили 40 минг сўм фойда олинди. Бу йил эса 60 минг сўм даромад олиш мўлжалланмоқда. Буни ҳақиқий тадбиркорлик деса бўлади.

П. НИШОНОВ,
ЎзТАГ мухбири.

ФАХРИЙЛАР МУРОЖААТНОМАСИ

Уруш, меҳнат ва Қуролли Кучлар фахрийлари Бутуниттифоқ кенгашининг бўлиб ўтган пленуми ССЖИ халқ депутатлари IV съездига мурожаатнома қабул қилди. Унда, жумладан, шундай дейилади:

Сиз ССЖИ Президенти дастурини муҳокама қилишингиз, мамлакатнинг бутунлай фалокат сари боришининг олдини олиш юзасидан фавқулодда чора-тадбирлар ишлаб чиқишингиз ва қабул этишингиз керак бўлади. Пленум қатнашчилари эллик миллиондан кўпроқ фахрийлар номидан Президент олға сурган дастурни қўллаб-қувватлаётганликларини билдирадилар.

Фахрийлар барча тараққийпарвар демократик ҳаракатлар билан биргаликда ижтимоий-сиёсий аҳволни барқарорлаштириш, фуқаролар тинчлиги ва тотувлигини таъминлаш учун курашмоқдалар. Улар ҳар қандай йўллар билан ҳокимиятга интилаётган экстремист кучларнинг социалистик ижтимоий тузумга нисбатан муросасизлик ва нафратни авж олдиришга, Совет Социалистик Жумҳуриятлари Иттифоқини барбод этишга уринаётганликларини қатъиян қоралайдилар.

Фахрийлар съездни мамлакатда озиқ-овқат, билан таъминланиш аҳволини яхшилаш, савдода тартиб ўрнатиш, чайқовчиликни жиловлаш юзасидан таъсирчан тадбирлар ишлаб чиқишга чақирадилар. Фахрийлар кўп нарсаларни бошларидан кечирдилар ва улар қийинчиликлар олдида ожизлик қилишга одатланган эмаслар. Лекин озиқ-овқат олиш учун соатлаб навбат туришга мажбур бўлаётган кексалар, пенсионерлар ва ногиронларнинг ночор аҳволига муроса қилишлари мумкин эмас.

Фахрийларни бозор муносабатларига ўтилаётган бир пайтда ана шу жараённинг жабрдийдаси бўлиб қолмасмикинмиз, деган ташвиш хавотирга солмоқда. Қимматчилик ва пулнинг қадрсизланиши тобора авжига чиқаётган ҳозирги шароитда бу кишилар янада оғир аҳволга тушиб қолишди. Қарийб 30 миллион пенсионер қашшоқликда кун кечирмоқда. Уларни эса белни «янада маҳкамроқ боғлашга» чақирмоқдалар. Бозорга ўтиш дастурида пенсионерларни ижтимоий ҳимоя қилишнинг аниқ-равшан ва пишиқ-пухта омиллари назарда тутилмаган.

Ҳозир «Ватан хавф остида!» — деб яна бир бор огоҳлантирадиган вақт келди. Мамлакатни қутқариш керак. Биз таназзулдан чиқишнинг иложи борлигига ишонамиз. Барқарорлаштиришнинг Президент баён этган умумий йўналишлари аниқ-равшан мазмун билан тўлдирилиши ва кечиктирмай амалга оширилиши керак. Ҳар бир кун ғанимат, уни бой бериш мумкин эмас. Ҳаракат қилиш даври келди. Фахрийлар тарихимизнинг ана шу оғир даврида халқ депутатлари бу юмушни юксак даражада уддалашларига ишонч билдирадилар, дейилади мурожаатномада.

(ТАСС).

ХОНАДОН ФЕРМАСИ

Кейинги йилларда жумҳуриятимизда гўшт ва сут етиштирувчи деҳқон-фермер хўжаликлари кўплаб ташкил этилмоқда. Шубҳасиз, улар халқимизнинг чорвачилик маҳсулотларига бўлган талабини қондиришга муносиб ҳисса қўшадилар. Хонқа районидаги Алишер Навоий номли жамоа хўжалигида ҳам янгича усулда ишлаётганлар сафи кенгаймоқда. Эгамберди Саидов — шуларнинг бири. Айни пайтда унинг шахсий фермаси бор. Бунга эришиш осон кўчгани йўқ, албатта. Жамоатчи мухбир Ж. ЖУМАНИЁЗОВ ушбу хонадонда бўлиб, оила аъзолари билан янгича иш юритишнинг ютуқ ва муаммолари хусусида суҳбатлашди.

Эгамберди САИДОВ, фермер хўжалиги бошлиғи: — Илгари колхоз омборида қоровул эдим, ойига 80 сўм маош олардим. Бир куни йиллик даромадимни ҳисоблаб чиқдим. Қарасам, бу иш менга ярашмас экан, топганим рўзғорга учма-уч бўлади. Хўжаликдан қарз олиб, унга чорвачилик молларини харид қилишга, маҳсулотларни эса колхозга топширишга бел боғладим. Раҳбарлар бу ишимни қўллаб-қувватлашар, деб ўйлагандим. Адашибман, дастлаб иқтисодчи ва ҳисобчилар қаршилигига дуч келдим. «Колхоз ҳамёнидан фалон пулни олиб, қарзга ботмоқчимисан?» дея баъзи ҳамқишлоқларим ҳам ишонқирашмади.

Улар билан узоқ тортишишга, ўзимнинг ҳақлигимни исботлаш учун елиб-югуришга тўғри келди. Ниҳоят, айтганларимга кўнишди. Хўжаликдан 10 минг сўм қарз олиб, 6 та сигир, 3 та ҳўкиз харид қилдим. Уйда ҳам битта говмиш, тўртта ҳўкиз бор эди. Орадан кўп ўтмай сигирлардан 7 та бузоқ олдик. Жорий йилнинг апрелидан шартнома бўйича хўжаликка сут топшира бошладик. Йил охиригача 18 тонна маҳсулот етказиб беришга келишганмиз.

Ҳозир говмишлардан кунига 80—85 килограмм сут соғаяпмиз. Бунга эришиш осон бўлгани йўқ. Жониворларга тўйимли, хушхўр озуқа берилмоқда, аҳволидан эртаю кеч хабар олиб турибмиз. Моллар зотли эканлиги маҳсулот етиштиришни кўпайтиришда қўл келаяпти. Қишлов даврида етарлича ем-хашакка эгамиз.

Оиламиз гўшт етиштиришда ҳам бирмунча ишларни қилаяпти. Хўжаликка 1,2 тонна маҳсулот топширишимиз керак. Шу мақсадда 4 та ҳўкизни кучайтирилган озуқа асосида боқаяпмиз.

Онагул ЖУМАНИЁЗОВА: — Умр йўлдошимнинг қилаётган ишларидан мен ҳам мамнунман. У хайрли ташаббусга қўл урди. Авваллари қишлоқ болалар боғчасида ишлардим. Бирин-кетин фарзандларимиз туғилгач ишга қатнашнинг иложи бўлмай қолди. Лекин ҳеч бир ўзбек аёли уйда бекор ўтирмайди. Мен ҳам шахсий молларга қараб сигир соғишга моҳир бўлиб кетдим. Буни мақтаниш учун айтаётганим йўқ.

Ана шу тажрибам эндиликда қўл келаяпти. Хонадон фермаси ҳар томонлама фойдали. Чунки аввало уйда бекорчи қолмайди. Иккинчидан, каттами-кичикми бўшади дегунча молларга қарайди. Ўз ишимиздан ўзимиз хурсанд бўламиз.

Хўжалик бедапоясидан бир гектар ерни келишиб олдик. Бу озуқа масаласини ҳал қилишда қўл келди. Ғарамлаган пичанимиз етарли. Шунингдек, маккажўхори поясидан ҳам нақд пулга сотиб олдик. Раҳбарлар ёрдамлашиб туришса шубҳасиз биз етиштираётган маҳсулотлар миқдори кўпаяди.

Саодат МАШАРИПОВА: — Оиламиз аъзоларининг ташаббусини мен ҳам тўла қўллаб-қувватладим. Фарзандли бўлгач, уйда бекор ўтиргандим. Энди эса хонадонимиз фермасига баҳоли қудрат қарашаяпман.

Ҳозирги ишимизнинг яна бир ибратли жиҳати бор. Ҳаммамиз ягона мақсадни кўзлаб ишлаймиз. Бир-бировимизга ҳурматимиз кучайди. Овқат устида ҳам, бошқа пайтда ҳам оила манфаатини ўйлаймиз. Фермамизда етти бош қўй ҳам бор. Келгусида уларни кўпайтирамиз. Қилаётган ишимиз бир томондан эл дастурхони тўкис бўлишига ҳисса қўшса, иккинчидан, оиламиз даромади ошиб турмуш шароитимиз яхшиланади.

Ҳакимбой САИДОВ: — Мен умумий овқатланиш корхонасига қарашли таъмаддихонада ишлардим. Ойлик маошим 90—100 сўм атрофида эди. Эгамберди акамнинг бошлаган иши мени қизиқтириб қўйди. Ота-боболаримиз азалдан шуғулланиб келган касбда қут-барака бор. Ўзаро маслаҳатлашиб, фермамиздаги говмишлар сонини 30 бошга етказишни кўзлаяпмиз. Ҳозир аввалги ишимдан бўшаб, мол-ҳолларга қараяпман. Одамлар дастурхонида гўшт, сут, қатиқ мўл бўлса, оғзи теккани раҳмат айтса, бунинг савобига ким етсин. Айниқса, бундай маҳсулотлар нархи қимматлашиб кетган ҳозирги шароитда қилаётган ишимиз нақадар муҳимлигини тушунамиз.

Мадамин САИДОВ: — Асли касбим ветеринария шифокори. Бир неча йил Карл Маркс номли жамоа хўжалигида ишладим. Ҳозир ўзимизнинг Алишер Навоий номли жамоа хўжалигимизда шу вазифада хизмат қилаяпман. Укам Эгамбердининг ташаббусини аввал бошданоқ қўллаб-қувватлаб келаяпман. Деҳқон-фермер хўжалигини тўғри ташкил этиш ҳар жиҳатдан фойдали. Айниқса, камдаромад оилаларнинг моддий манфаатдорлигини оширишнинг оқилона йўли. Оиламиз паррандачиликни, қўйчиликни ривожлантиришга ҳам киришгани янада қувонарли. Чунки кейинги пайтларда хўжаликларда ҳам, хонадонларда ҳам буларга эътибор сусайиб кетганди. Бугунги кунда маҳсулот камайганлиги, қимматлашганлигининг сабабларидан бири шундан деб биламан.

Орзу — хайрли ишнинг боши. Уни рўёбга чиқариш фидокорона меҳнатни талаб этади. Олдимизда талай муаммолар бор. Жумладан, молхона қуришимиз керак.

Хонадонимиз фермасининг чорва молларини доимо кузатиб турибман. Бўш вақтларимда ўзим ҳам қарашаман. Жониворлар тўйимли озуқа билан боқилаётгани уларнинг семиз ва соғлом ўсишига имкон бераяпти.

Жумагул ХУДОЙБЕРГАНОВА: — Инсон учун фарзандлари камолини кўришдан ортиқ бахт бўлмаса керак. Бунгача ота-она не-не машаққатларни бошдан кечирмайди дейсиз. Тўнғич ўғлимизни уйлантиргач, турмуш ўртоғим касаллик туфайли вафот этди. Тўғриси, оила ташвиши ёлғиз ўзингнинг бошингга тушса бироз довдираб қоларкансан, киши.

Ҳозиргача уч фарзандимиз уйли бўлди. Шукрки, келинларим меҳнатсевар, одамохун.

Оиламиз ўртача даромадли, кўп қатори яшаяпмиз. Фақат катта ўғлим алоҳида уй-жой қилди, қолганлари билан биргамиз. Очиғини айтсам, уйимиз илгари қурилган. Томига шифер қоқилмаган. Қишлоғимизга табиий газ келмаган.

Фарзандларим бошлаган ташаббус оиламизнинг иқтисодий аҳволини, турмушини яхшилашга ёрдам бераётгани мени қувонтирмоқда. Уларга қўлимдан келганича ёрдам кўрсатиб, маслаҳатлар бераяпман.

Сўзи ва ибрати билан бошқаларни олға чорлаётганлар

НИГОҲЛАРДА ЁЛҚИНЛИК

Ҳар жойнинг ўз зийнати, фазилати, тароватн бор. Нигоҳингизда синчковлик бўлса, бу фарқни суратлардагина эмас, сийратларда ҳам кузатасиз. Бу, айниқса одамлар қалбидаги назокатда, ғуруру ифтихорда теран намоён бўлади. Жалолқудуқликлар ҳақида ўйлаганимда дилтортар чеҳраларида табассум балқиётган кишилар мени мулоқотга чорлайди. Уларнинг содда ва доналиги менга жуда ёқади. Биринчи учрашувдаёқ қариндош-уруғдай бўлиб кетишади, ортиқча мулозаматни билишмайди. Ким бўлсангиз ҳам юрагини очиб гаплашади.

Саксонинчи йилларнинг бошида йўлим тушиб Димитров номли жамоа хўжалиги бошқаруви раиси Шомурод Олимов ҳузурига кириб бордим. Отанинг довруғини эшитганман. Арбоблардан тортиб, ёзувчилару санъаткорларгача у кишининг иззатини жойига қўйишарди. Хонасига кириб, мақсадимни айтдим. Бамайлихотир савол ташлади:

— Райкомдагиларга учрашдингми, болам?

— Йўқ.

— Чакки қилибсан. Бирров кириб қўйиш керак эди, одоб юзасидан. Ҳечқиси йўқ. Учрашганингда барибир, бизга юборишарди. Хўш, макка ўримини ёзмоқчимисан?

— Ҳа.

— Олдин бир пиёла чой ич, агроном келсин. Далаларни айлантиради. Лекин бир гапни айтсам кўнглингга олмайсанми?

— Йўқ, айтаверинг.

— Жиндай вақтингни аямай, бошқа жойларни кўргин. Ёрқишлоқ, Жалолқудуқ — ажойиб юрт. Одамлари тилло, ҳар қанча ёзса арзийди. Раҳбарларам қизиқ. Комиссия ёки мухбир келса бизга жўнатишади. Бошқа хўжаликларда ҳам иш чаккимас..

Ўшанда Шомурод отанинг гапи билан Ёрқишлоқда биринчи марта бўлганман. Ўш шаҳрига, уни ўраб турган салобатли тоғларга туташиб кетган қишлоқни яхши биламан. Бироқ шундай жозибали юрт, унинг очиқ кўнгил одамлари ҳақида кейинги ўн йил ичида мароқланиб ёзиш насиб этмади. Совуққонлик қилиб, унинг ёғдули қатламларини кўришга, англашга шууримиз ожизлик қилгандир. Ёки уларнинг дилларида нималар кечаётганини тушунишга интилмагандирмиз. Жалолқудуқни унутиб қўйгандек эдик.

Нега шундай бўлди? Бесабаб нарса йўқ-ку ҳаётда. «Кетмасин ҳеч омадинг, бир кетса ҳар ёндан кетар» деганларидек, пахтачиликдаги ишлар сурункасига юришмади. Режалар уддаланмади. Анжуманларда жалолқудуқлик вакиллар камгап бўлиб қолишди. Ор-номусли, бағри тоза эл тез таъсирланувчан бўлади. Дилларга зил армонлар чўка бошлади.

Эҳ-ҳа, бу йилларда қанчадан-қанча синовдан ўтган кишилар Жалолқудуқ район фирқа қўмитасининг саркотиблигига «командировка» қилинмади. Уларнинг орасида фирқада тобланган арбоблар, тадбиркор деҳқонлар, ташкилотлар, олимлар бор эди.

Бу бағри кенг юрт фарзандлари Таваккал Топиболдиев номини тез-тез тилга олишади. «Бутун саркотиб эди, ноҳиямиз марказини шаҳарга айлантириб кетди, кўп раҳмат у кишига» дея улуғлашади. Бироқ, Охунбобоев шаҳрининг туғилиши ҳам жалолқудуқликларнинг армонларини арита олмади.

Шу юртлик ҳамкасбларим — «Олға» рўзномасининг қалами ўткир ижодкорлари ҳам сукут сақлашарди. Суҳбатларда:

— Нега жимсизлар? — дея сўрасам:

— Кўриб турибсиз-ку, ноҳиямиз пахтачилиги издан чиқди, одамларнинг кайфияти чатоқ, дейишарди.

Юртнинг руҳи тушганда унинг қаламкашлари ҳам эзилиб қолишади. Аслида шундай-да! Одамлар эзилиб турса-ю сенинг қалбингга жўшқинлик қаёқдан оқиб кирсин? Нохуш вазият кўп йил давом этди. Ҳатто, Жалолқудуқда пахта битмайди, уни сабзавотчилик ноҳиясига айлантириш даркор, деган гаплар чиқиб қолди. Хайриятки, Жалолқудуқ ўшандай ҳолда қолиб кетмади.

Пахта йиғим-теримига ҳозирлик кўрилаётган кунларда ноҳия фирқа қўмитасининг янги саркотиби Мухторжон Олимов билан учрашиб қолдик.

— Одамлардаги кўтаринки кайфият мени хурсанд қилаяпти, — деди у. —Тоғолди райони бўлсак ҳам теримни шошилмасдан бошлаймиз. Ҳосилнинг 90 фоизи очилгандан кейин машина теримига киришилади. Деҳқонларимиз шунақа қарорга келишган. Мен ҳам улар томондаман.

— Юқоридан қийин-қистов қилишса-чи?

— Биз нима қилиб ўтирибмиз бу ерда.

Ҳар йилги гап-да, деган фикр келди хаёлимга. Терим бошланиши билан Жалолқудуқнинг боришини кузата бошладим. Теримнинг дастлабки икки ўн кунлиги ўтди, ҳамон вилоятда сўнгги ўринда. Ўшандай кунларнинг бирида яна пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисидаги маълумотга назар ташладим. Тамоман бошқа манзара. Бир кунлик ўсиш 6 фоиз. Икки кундан кейин 8 фоизга кўтарилди. Ана холос, дейман кўзимга ишонмай. Жалолқудуқ ноҳияси-я. Эртасига бу суръатни ушлаб туришолмайди, деб ўйладим. Аммо пахтакорлар жасорат кўрсатдилар.

Севиниб кетдим. Машина терими қизғин паллага кирган. Терилган ҳосилни қабул пунктларига етказишда транспорт етишмай қолган. Қисқа муддатда 34 минг тонналик хирмон бўй кўрсатди. Бу район учун дадил одим эди.

Пахта майдонлари Ўш тоғига туташ «Ғалабанинг 30 йиллиги» жамоа хўжалиги карвонбошилар қаторида маррага етиб келди. Мазкур хўжалик йиллик режани 117 фоизга, ҳосилдорликни гектарига 32 центнерга етказди. Карл Маркс номли жамоа хўжалигида бу кўрсаткич 30 центнердан ошди. Димитров номли жамоа хўжалиги сифатли ҳосил етиштиришда намуна бўлди. Бундай ютуқлар талайгина. Уларнинг ҳар бири заминида жалолқудуқликларнинг ушалган армонлари, меҳру садоқатлари, ўзлиги ётибди.

Яқинда ҳосил байрами бўлди. Байрам деса арзигулик. Йўқ, мен у ерда осилган дошқозонлар, тўкин-сочин дастурхонлар, қутлов сўзларини назарда тутмаяпман. Меҳнат аҳлининг нигоҳларида бир ёлқин кўрдим. Ўн йиллардан бери сукутдаги бошларни кушод баланд кўтарилганини кўрдим. Қадрдонларим жалолқудуқликларга аввалги хушчақчақлик, меҳридарёлик, самимият тўла ишончлари қайтиб келганини кўрдим. Бу дунёда ҳар бир инсон ўз орзу-ҳавасларига етиб яшаши нақадар лазизлигини ҳис этдим.

Ноҳия маркази — Охунбобоев шаҳри бўйлаб кетаяпману боягина мукофотга берилган «Жигули» енгил машинасининг калитини қабул қилиб олган «Ғалабанинг 30 йиллиги» жамоа хўжалиги бошқаруви раиси Абдуваҳоб Асроновни минбар томон оҳиста қадам ташлашини такроран кўз олдимга келтираман. Қандингизни уринг, пахтакорлар!

Юқори ҳосилли бригада бошлиқлари Юнусали Назаров, Ўринбой Холдоров, терим машиналарида 200 тоннадан ошириб оқ олтин териб, совриндор бўлган суворийлар — Одилжон Рўзиев, Рустамжон Мўйдинов, Санчобой Қорабоевнинг минбар олдидаги ҳолатлари намоён бўлаётир. Уларнинг минг-минглаб сафдошлари сайлгоҳни тўлдирган. Булар — жалолқудуқликлар, меҳрини бериб ишлаб, юрт олдида юзи ёруғ бўлганлар. Бундай лаҳзаларда деҳқон аҳлини қутлаб, уларга бир оғиз ширин сўз айтишнинг ўзи савоб.

Ўзим бир нарсани шукрлар қилиб таъкидламоқчиман: бу эл жигарбандлари жалолқудуқликлар деган номларини машаққатли меҳнатлари билан мағрур жаранглатишга муяссар бўлдилар. Мен ноҳия одамларининг ҳар биттаси билан учрашиш имкониятига эга эмасман. Вуни имкони бўлганида ҳар бир заршуносни бағримга босиб, муборакбод этган бўлардим.

А. ҚОРАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

МОСКВАГА ТАШРИФ

13 декабрь соат 17 дан бошлаб Совет Иттифоқи билан Корея Жумҳуриятининг муносабатларида янги саҳифа очилди. Корея Жумҳуриятининг Президенти Ро Дэ У тушган ҳаво кемаси Сеулдан учиб келиб, кўзда тутилганидек, айни ана шу соатда «Шереметьево-1» аэровокзали биноси ёнига келиб тўхтади. У ССЖИ Президентининг таклифига биноан мамлакатимизга расмий ташриф буюрди.

Шу ташриф арафасидаги воқеалар қуйидагича:

1988 йил сентябрь: М. С. Горбачев Красноярскда сўзга чиқди, унинг нутқида ССЖИ билан Корея Жумҳурияти ўртасидаги алоқаларга дастлабки туртки берилди. Шу йил мамлакатимиз Сеул олимпиадасида қатнашди. Ўша йилнинг охирида ноҳукумат асосда савдо ваколатхоналарини айирбошлаш ҳақида бир битимга эришилди. 1989 йил: Ваколатхоналар очилди, улар ҳузурида консуллик бўлимлари таъсис этилди. 1990 йил июнь: М. С. Горбачев Сан-Францискода Ро Дэ У билан биринчи бор учрашди. Шу йили иккала давлатнинг ташқи ишлар вазирлари элчихоналар даражасида дипломатия муносабатлари ўрнатиш ҳақидаги битимни имзоладилар.

Бу тарих — қисқа ва жўшқин эканини кўриб турибмиз. Эҳтимол, бу замонанинг амридир. Кўп иш ҳали олдинда, шу сабабли «биринчи» сўзи ҳали кўп марталаб учрайди.

Шундай қилиб, Президент Ро Дэ У биринчи марта Москва диёрига қадам қўйди. Пойтахт аэропортининг баланд устунларида биринчи бор Корея Жумҳурияти ва Совет Иттифоқининг байроқлари ўрнатилган. Шу даражадаги меҳмонларни кутиб олиш чоғида давлат тартибида кўзда тутилган маросим бошланади. Оркестр Корея Жумҳурияти ва ССЖИ гимнларини ижро этади. Ро Дэ У ва ССЖИ президентлик кенгашининг аъзоси В. А. Медведев ССЖИ Қуролли Кучларининг уч тури — қуруқликдаги қўшинлар, ҳарбий ҳаво кучлари ва ҳарбий-денгиз кучлари фахрий қоровули сафини айланиб ўтадилар. Тантанали маросим охирида фахрий қоровул саф тортиб ўтади.

Мамлакатимизнинг турли районларидан атайлаб бу ерга келган совет корейслари уюшмаси вакиллари билан Ро Дэ Унинг аэродромдаги учрашуви қисқа бўлса ҳам, самимий ўтди.

Автомашиналар карвони мотоциклчилар эскорти ҳамроҳлигида аэропортдан Кремлга йўл олади. Машиналар юриб ўтган Москва кўчаларида Корея Жумҳурияти билан ССЖИ байроқлари илиб қўйилган. Ташриф бошланиши муносабати билан оммавий ахборот воситаларининг вакиллари орасида Ро Дэ Унинг баёноти тарқатилди. «Табрик нутқи» деб аталган бу баёнотда Корея Жумҳуриятининг Президенти ССЖИга таклиф қилгани учун М. С. Горбачевга миннатдорчилик изҳор этди. У Корея Жумҳурияти бошлиғининг ССЖИга биринчи ташрифини тарихий воқеа деб атаб, шу билан бирга ташриф чоғида ССЖИ Президенти билан мамлакатларимиз ўртасидаги дўстона муносабатларни ривожлантиришнинг турли-туман йўлларини муҳокама қилмоқчи эканини, тез ўзгариб бораётган халқаро вазият тўғрисидаги фикрларни ўртоқлашмоқчи эканини таъкидлаб ўтди.

Ташриф, дейилади баёнотда, икки мамлакат «совуқ уруш» даврига чек қўйиб, тинчлик ва ҳамкорлик даврини, тарихда янги саҳифани очганликларидан далолат беради.

Корея Жумҳурияти, деб таъкидланади ҳужжатда, ССЖИнинг сиёсий ва иқтисодий турмушидаги ислоҳотларни қизғин қўллаб-қувватлайди. Жуғрофий жиҳатдан бир-бирига яқин бўлган иккала мамлакат сиёсий, ижтимоий, маданий соҳаларда кенг алоқа ва ҳамкорлик қилиш имкониятларига эгадирлар, савдо-сотиқни ва иқтисодий ҳамкорликни кенгайтириш учун улар ихтиёрида катта имкониятлар бор, деб таъкидланади баёнотда.

«Табрик нутқи»да Ро Дэ У ўз мамлакатининг халқи номидан совет халқига дўстона ва самимий салом топширади.

Кремлнинг Георгий залида расмий кутиб олиш маросимининг асосий қисми бўлиб ўтди. Ро Дэ У ва унинг рафиқасини ССЖИ Президенти М. С. Горбачев рафиқаси билан бирга табриклаб кутиб олди.

М. С. Горбачев билан Ро Дэ У ўртасида қисқача суҳбат бўлиб ўтди.

МАШРИҚДАН МАҒРИБГАЧА

● **ОРЕНБУРГ.** Покровский авторемонт заводи усти ёпиқ хирмонлар ишлаб чиқаришни ўзлаштирди. Бундай иншоотнинг умумий майдони салкам 5 минг квадрат метрни ташкил этади. Уни тайёрлашга атиги 10 кун вақт кетади, жойларда монтаж қилиш эса бир ойдан ошмайди. Иншоотнинг баҳоси 20—30 минг сўм. Лекин усти ёпиқ хирмон қурилишига кетган ҳамма сарф-харажатлар бир йилда қопланади.

● **МОСКВА.** Пойтахтдаги «Красний пролетарий» станоксозлик заводида Югославиянинг «Ива лола рибар» фирмаси маҳсулотни қайта ишлаш марказларини монтаж қилиб бўлди. Маънавий эскирган асбоб-ускуналарнинг ўрнини олган бу линия заводда кўплаб ишлаб чиқарилаётган дастгоҳларнинг силжима қисмларига ишлов беришга мўлжалланган.

● **БРЕСТ.** Брест вилоятининг «Жабинков» районида «Вальди» савдо-саноат уюшмаси ташкил қилинди. Уни тўртта маҳаллий хўжалик ва агросаноат банкининг бўлими таъсис этган. Уюшманинг дастлабки режаларига мувофиқ — «Родина» колхозида пиво заводи қурилади, бу завод учун кераклн технологик асбоб-ускуналарга Финляндиядан буюртма берилган, «Рогознянский» совхозида картошка қуритиш цехи ишга туширилади, ғоят тақчил бўлган қайта ишловчи корхоналар барпо этилади.

● **ТОМСК.** Томскда бўлиб ўтган «Тинчлик, инсон, маданият» мавзуидаги халқаро конференция халқ дипломатиясининг намунаси бўлди. Унда Сибирь ва Узоқ Шарқнинг эсперантчилари, шунингдек Томск эсперант-клубининг меҳмонлари — Буюк Британия, Польша, АҚШ, Швециянинг халқаро сунъий тил билимдонлари қатнашдилар. Чет элликларнинг ташрифи норасмий эди, чунки уларнинг барча сафар харажатларини хусусий кишилар ўз зиммаларига олган эдилар. Меҳмонлар маҳаллий оилаларда яшадилар, бу эса уларга Сибирь шаҳри ва унинг аҳолиси билан яқиндан танишиш имконини берди.

● **БОКУ.** Янги «Ғайдиш» («Қайтариш») жамоат кенгаши жумҳуриятдан ташқарида бўлган миллий маданият дурдоналарини ватанга қайтариши керак. Бокуда таъсис этилган бу кенгаш Озарбайжон маданият жамғармаси ҳузурида ишлайди. Аввало янги ташкилот қиймати минг ва миллионлаб сўм турадиган нодир нарсаларни ҳисобга олиш билан шуғулланади. Ташаббускорлар бу хайрли ишда қатнашмоқчи бўлган чет эллик ватандошлар билан алоқа боғлаш ниятидадирлар.

(ТАСС).

Андижон консерва заводида ишлаб чиқариш ҳажми кўпайиши билан бирга маҳсулотлар тури ҳам ошиб бораяпти. Ҳозирги пайтда корхонада юз хилдан зиёд нознеъмат тайёрланиб, савдо шохобчаларига етказиб берилмоқда. Кейинги пайтда тажриба сифатида янги цех ишга туширилди. У ерда малинадан мураббо, тутдан шарбат, помидордан шакароб ва бошқа маҳсулотлар ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Шунингдек, корхонанинг мазкур бўлинмасида нўхот консервасини тайёрлаш йўлга қўйилди. Уй бекалари уни очиб, палов, шўрва ва бошқа таомларни пиширишда фойдаланишлари мумкин.

СУРАТЛАРДА: 1. Корхонанинг сифат бўйича мутахассислари Ибодат Боқиева ва Гулнора Абдураимова янги маҳсулотни кўздан кечиришмоқда. 2. Заводнинг пешқадам ишчиларидан Назокат Нозимова.

Ш. АЛИМОВ олган суратлар. (ЎзТАГ).

АМАЛИЙ УЧРАШУВ

13 декабрь куни ССЖИ Вазирлар Кенгашининг раиси Н. И. Рижков ҳузурида бирлашмалар ва корхоналарнинг раҳбарлари, касаба уюшмаларининг вакиллари, ССЖИ ва РСФСЖ халқ депутатлари иштирокида кенгаш бўлди. Унда халқ хўжалигининг аҳоли учун моллар ишлаб чиқарадиган етакчи тармоқларидан бири — енгил саноат бугун бошидан кечираётган муаммолар ва унинг фаолиятини 1991 йилда барқарорлаштириш тадбирлари атрофлича муҳокама қилинди.

Умуман иқтисодиётдаги аҳволнинг беқарорлашиши, хўжалик алоқаларининг издан чиқиши, корхоналарни хом ашё ресурслари билан таъминлашдаги жиддий қийинчиликлар, меҳнатни моддий рағбатлантиришдаги камчиликлар тармоқнинг ривожланиши сусайиб кетишига маълум даражада таъсир қилганлиги таъкидланди. Бу иш мароминииг бузилишига, бир қанча ҳолларда эса корхоналар ишининг тўхтаб қолишига, шартномавий мажбуриятларнинг бажарилмаслигига олиб келди. Натижада ишчиларнинг қўнимсизлиги кучайди, меҳнат жамоаларидаги ижтимоий кескинлик ортди.

Қисқа муддатда корхоналарни моддий-техникавий таъминлаш билан боғлиқ масалаларни — қишлоқ хўжалик ва кимё хом ашёси, бошқа моддий ресурслар билан (бунга чет эллардан сотиб олинадиган маҳсулотлар ҳам киради) таъминлаш масалаларини ҳал қилиш режалаштирилди. Махсус ҳукумат комиссиясини тузиш ҳақида қарор қабул қилинди, унга иттифоқдош жумҳуриятлар иштирокида корхоналар молиявий аҳволини мустаҳкамлаш, нарх белгилаш ҳамда меҳнатга ҳақ тўлаш системасини такомиллаштириш, бошқа ижтимоий масалаларни ҳал этиш юзасидан долзарб тадбирлар туркумини ишлаб чиқиш топширилди.

Кенгаш ишида ССЖИ ва РСФСЖ Вазирлар Кенгаши раисларининг ўринбосарлари, марказий иқтисодий идораларнинг раҳбарлари қатнашдилар.

Бозор иқтисодиётига тайёрмисиз?

БИРИ САРСОНУ БИРИ ҲАЙРОН

Хўжаобод район партия комитетининг биринчи котиби Собиржон Ашуров илк суҳбатимиздаёқ ноҳия иқтисодиётидаги муаммоларнинг жиддийлигига алоҳида урғу берганди.

— Яқинда иттифоқда қуввати жиҳатидан энг юқори саналган полимер заводининг биринчи навбатини ишга туширдик, — деганди ўшанда у. — Мазкур корхона Ўзбекистонимиз аҳолисининг полимер буюмларга бўлган талабини тўла қондириши мумкин эди. Бироқ...

Чиндан ҳам улкан «қурилма» кутилган натижани бермаяпти. Район партия комитетининг ижтимоий-иқтисодий бўлими инструктори Аҳмаджон Исмоилов, завод директори Анвар Жўраев билан бирга корхона цехларини айланарканмиз совуқ сукунатга ажабланмадик. Раҳбарнинг таъкидлашича, ишчилар «мажбурий» отпускага чиқарилган. Сабаби ягона: ишлаб чиқарувчи куч, қурилма бору хом ашё йўқ...

— Ҳеч бўлмаса ваъда беришаётгандир?

— Ҳозир «аниқ» ваъдага ҳам зормиз...

Директор халқнинг бекор ётган миллионлари ҳақида сўзларкан корхонада ишлаб чиқарилган маҳсулот турларини кўрсатди. Мевалар, шишали ичимликлар, сут, гўшт маҳсулотлари жойланадиган ихчам ва чиройли яшиклар кўзни қувонтиради. Бироқ улар нусхаларгина холос...

— Одесса шаҳридан келтирилган термопласт автоматларимиз бекор ётибди. Италиядан 805 минг долларга сотиб олинган қолиплардан фойдаланиш ҳозирча орзу...

Тўғри, йил бошида корхона ишга туширилди. Бироқ бор-йўғи уч ойгина ишлатилди. Марказнинг рухсати билан юборилган 170 тонна полимер хом ашёси заводнинг биринчи қуввати учун 20 майгача етди, холос. Бугун корхона иттифоқда юзага келган бошбошдоқликнинг қурбонига айланди. Чунки завод учун ашё Уфа ва Сумгаитдан келтирилиши керак. Хўжасизлик, жумҳуриятлар ўртасидаги аниқ режалар асосига қурилган шартномаларнинг йўқлиги корхона йўлидаги баланд ғовдир. Завод раҳбариятидан тортиб ишчилар жамоасигача юқори партия ва совет ташкилотларининг амалий ёрдамига муҳтождирлар.

— Қурилиш 1983 йилда бошланганди — дейди директор. — Етти йилда битказилди. Агар тўла қувват билан ишласак йилига етти миллион дона полимер идиш тайёрлаймиз. Бу жумҳуриятнигина эмас, бутун Ўрта Осиё талабларини қондириши мумкин.

Хўш, завод тўла қувват билан қачон ишга туширилиши мумкин? Жавоб аниқ: хом ашё етказиб берилганида! Остонада бозор иқтисодиётининг янги ва кўпчилик учун кутилмаган дақиқалари турган бир пайтда халқнинг 22 миллион сўмлик бойлиги тошдек қотиб ётганига ачинасан киши.

Ўлкамиз асосан қишлоқ хўжалигига мослашганлиги учун ҳам маҳсулотни етиштиришдан тортиб уни бозорга элтишгача қанчадан-қанча ёғоч қутилар кераклиги барчага аён. Агар заводнинг ҳеч бўлмаса биринчи навбати ишлаб турганида ҳам ана шу «тақчил» моллар тежалган бўларди.

Биз корхона фаолияти билан танишгач қўшни Хўжаобод вино-ароқ заводига бориб, унинг полимер идишларга бўлган талабини ўрганишга аҳд қилдик.

— Ёғоч яшикларни асосан Ўш вилоятидан келтирамиз. — дейди партия ташкилотининг котиби Собиржон Маҳамматов. — Бир донаси 1 сўм 60 тийинга тушаётир. Ёнгинамизда шундай завод бору фойдалана олмаяпмиз. Тўғри, бундан бир неча ой илгари 20 минг дона идиш ололганимиз учун ҳам ишимиз бироз юришганди. Бугун яна қийинчиликка дуч келдик.

1989 йилнинг февралигача Киров номли агросаноат бирлашмасининг кичик бир цехи сифатида фаолият юритиб келган корхонанинг ўзига яраша муаммолари ҳам бор.

Завод 11 йилдан бери эски агрегатларда иш юритмоқда. Уларни таъмирлаш, қайта ишга тушириш учун ортиқча маблағ сарф этилмоқда. Ленинград ва Тирасполь шаҳарларида ишлаб чиқарилаётган ёрлиқлар ҳамда шиша идишлар қопқоғи тақчил.

— Керакли буюмлар ҳақида «Агропромплодоовощторг»га ҳар йили буюртма берамиз, — дейди жамоа директори Абобакир Турғунов. — Жумҳуриятимиз раҳбарияти бугун мустақиллик сиёсатини амалга ошираётир. Истардикки, корхоналар ўртасида ҳам ана шундай алоқаларга йўл очилса. Муаммолар секин-аста ҳал бўлишига ишончимиз комил.

А. Турғунов тилга олган навбатдаги «муаммо» бизни ҳайратга солди. Бор-йўғи бир йилдан бери мустақил фаолият юритаётган корхона вилоят бюджетига бир йилдаёқ 100 миллион сўм атрофида маблағ қўшса-да, ноҳияда ана шу пулнинг бирор сўми ҳам қолдирилмас экан. Ана жумбоқ! Ўхшашликни қаранг. Бир завод миллионлар ҳисобига яралган ускунасини ишлатолмай сарсону иккинчиси ўз маблағининг арзимас қисмига эга бўлолмай ҳайрон.

Заводда торт, печенье ва шунга ўхшаш турли ширинликлардан тортиб шарбатларгача тайёрланаркан. 370 киши хизмат қилаётган мазкур корхонада Т. Меҳмонов, Р. Акбарова, С. Тешабоев сингари коммунист ишчиларни илғорлар сифатида тилга олишди.

Корхона касаба уюшмасининг раиси К. Романова билан суҳбатлашдик:

— Гарчи миллионларимиздан бенасиб бўлсак-да, баҳоли қудрат ишлаяпмиз. Аҳилмиз, иноқмиз. 1985 йили цехимиз ёпилади, дейишганди. Қисқа муддатда яна иш бошладик. Мана бир йилдан буён мустақил ишлаяпмиз. Шароит хайрли томонга ўзгараётир. Ишчиларимизга ҳам кўп қатори уй-жой учун томорқа ери ажратилганидан миннатдормиз. Дам олиш хоналари илгаригидек эмас. Икки қаватли маиший хизмат уйи қурилаётир. Буларнинг барчаси мустақиллик шарофатидан.

Клавдия опа ҳақ, албатта. Мустақиллик бугун нафақат иқтисодий шароитимизни балки маънавий қадриятларимизнинг ҳам юксалишига асос бўлмоқда. Тийинлар қадрини ҳис қилмоқдамиз. Бозор иқтисодиётига ўтилаётган бугунги кунда буни қадрлаш керак.

1990 йил мавсумида завод жамоаси ўтган йилларга нисбатан бир қадар ғайрат билан ишлагани кўриниб турибди. Узум, олма шарбатларини ярим фабрикат ҳолида Андижон консерва заводига 4.202,7 тонна, Ленинск консервачиларига 1.341,8 тонна, Қува консерва ишлаб чиқариш заводига 36,1 тонна маҳсулот келишув баҳосида сотилди ва корхона 680 минг сўм соф фойда олишга эришди.

— Узум қабул қилиш плани 8 минг ўрнига 17,5 минг тоннага етказилди, — дейди план бўлимининг бошлиғи М. Аблаҳакимов. — Олма қабул қилиш ва сотиш режаси ҳам икки бараварга — 4,8 минг тоннага ортди...

Биз М. Аблаҳакимовга юқорида тилга олинган «миллион»ларни эслатганимизда у бу «муаммо» хусусида мурожаат қилинмаган идора қолмаганлигини айтди.

— Фойданинг ҳеч бўлмаса 10 фоизи ноҳия бюджетига ўтказилишини сўрайвериб чарчадик, — дейди у куйиниб.

Биз худди ана шу масала хусусида вилоят ҳамда ноҳия халқ депутати С. Ашуровнинг ҳам фикрини сўрадик.

— Чиндан ҳам бу мавзу эскирган. Ўзинг топган ҳалол пулдан ҳам фойдалана олмасанг, ёмон экан. Ўйлайманки, янгича иқтисодий сиёсат арафасида юқори ташкилотлар бу масалага ижобий муносабат билдиради. Ахир бусиз илож йўқ. Ижтимоий-маданий қурилишларга катта маблағ керак.

Ноҳияда завод келтираётган фойданинг атиги ишчилар маошига етгулик қисмигина қолдирилмоқда. Биз юқори органларни ана шу маблағнинг 30 фоизини ихтиёримизга беришларини сўрадик. Менимча, масала ана шундагина адолатли ҳал этилади.

Ҳа, юқоридаги жумбоқлар адолатли ечим топмас экан, корхоналар ишида унум бўлмайди. Номутаносиблик, қарама-қарши фикрлар келиб чиқиши табиий.

Бугун жумҳурият раҳбарияти деҳқонга ер бериб, унинг эгилган қаддини ростлади. Эркин меҳнатга, ҳалол топилган даромаднинг ўсишига имкон яратилди. Кўп қатори ишчилар синфи ҳам юқоридаги афзалликлардан фойдаланмоқда. Бироқ айрим соҳаларда эскича иш услубларидан ҳанузгача воз кечилмаётгани қадоқ қўлли ишчини совутмоқда.

Оғир меҳнат эвазига яратилган маблағнинг арзимас қисмигина унинг ихтиёрида қолдирилиши бугунги кун талабига зиддир. Шу ўринда М. С. Горбачевнинг 7 декабрь куни корхоналар раҳбарларининг Бутуниттифоқ йиғилишида сўзлаган нутқи ёдга тушди. «...Корхоналар ўз алоқаларини тезроқ тиклаб олиб, ишга киришишлари ҳақида келишиб олмоқ керак. Ишга киришишлари — одамларга иш ҳам, аҳолига маҳсулот ҳам, ўзларига фойда ва даромад ҳам, бюджетга ажратмалар ҳам, ижтимоий дастурларни, ривожланиш режаларини пул билан таъминлашга маблағ ҳам берадиган бўлсинлар...».

Кўриниб турибдики, Президент нутқида аввало иш ҳақи биринчи галда тилга олинмоқда. Сўнгра ривожланиш, бюджет масалаларига эътибор берилмоқда. Хўжаободликларга ҳам сўзсиз ана шундай муносабат даркор. Аниқроқ айтганда талабдан илгари эҳтиёж ҳақида ўйланса тўғрироқ бўларди. Баъзан корхоналарда ишчи-хизматчиларнинг шароити оғирлиги хусусидаги танқидларни эшитамиз. Гарчи «танқид келажак меваси» саналса-да ижтимоий иллатнинг чуқур илдизига эътибор бермаслик мумкин эмас.

Мақолага нуқта қўярканмиз юқоридаги умумий муаммолар ечимини излаётган ҳар иккала корхона раҳбарлари ва аҳолининг тақчил молларга бўлган талабини қондириш йўлида сидқидилдан ғайрат кўрсатаётган жамоанинг якдил фикрини эслаш лозимга ўхшайди: партия ва ҳукуматимиз инсон омилига асосий эътиборни қаратди. Демак, унинг имконияти билан бирга талабларига ҳам жиддий муносабатда бўлиш бугунги сиёсатнинг негизидир...

Ўзбекистон Компартияси XXII съезди делегати, ноҳия кенгашининг раиси С. Ашуров, полимер заводининг директори коммунист А. Жўраев ҳамда ўз «миллион»ларининг қайтишига умид қилаётган А. Турғуновлар ҳам ана шундай мулоҳазалар билдирдилар. Ўйлаймизки, ноҳия ҳудудидан турли бўғинларга сайланган халқ вакиллари мазкур жумбоқларга жиддий эътибор бериб, уларнинг ечилишида муносиб ҳисса қўшадилар.

М. АБДУРАҲМОНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

Нуқтаи назар

ТУПРОҚ БАҲОСИ

Халқимиз ерни ҳамиша эъзозлаб келган. «Ер—ҳаётнинг онаси», «Ери бойнинг эли бой», «Ерни сийлаганни эл сийлайди» каби мақоллар бунинг далили. Дарҳақиқат, тупроқ замин — инсониятнинг бебаҳо мулки. Тупроқшунослик илмининг асосчилари қора тупроқ олтиндан ҳам қимматлигини алоҳида таъкидлаганлар.

Хўш, бизни тўйдирадиган ва кийинтирадиган ана шу ернинг ҳозирги аҳволи қандай? Ундан қандай фойдаланаяпмиз, уни муҳофаза этиш, унумдорлигини ошириш борасида нима ишлар қилинаяпти? Бу муаммолар яқинда бўлиб ўтган Ўзбекистон тупроқшуносларининг I қурултойида қизғин мунозараларга сабаб бўлди. Тупроқшунослар Бутуниттифоқ жамияти жумҳурият бўлими ва Ўзбекистон ССЖ Фанлар академияси Тупроқшунослик ва деҳқончилик кимёси институти уюштирган мазкур анжуман ишида РСФСЖ, Тожикистон, Украина, Кавказорти жумҳуриятларидан келган тупроқшунослар, агрохимиклар, агрономлар ва бошқа мутахассислар ҳам қатнашдилар.

Қурултойда тупроқшунослик ва деҳқончилик кимёсининг зарбдор масалалари: тупроқ эрозияси ҳамда ифлосланишига оид 250 тадан зиёд маъруза ва ахборот тингланиб, муҳокама қилинди. Шуниси диққатга сазоворки, унда 15 нафардан ортиқ самарқандлик олимлар ҳам сўзга чиқдилар. Улар тупроқни муҳофаза этиш муаммолари ҳақида фикр юритдилар. Самарқанд давлат дорилфунуни доцентлари У. Маткаримов, Ф. Исмоилов ва А. Норбўтаев маърузалари вилоят замини экологияси ва ғўзани озиқлантиришда турли хил минерал ўғитлардан самарали фойдаланиш мавзуларига бағишланди.

Анжуман иштирокчилари тупроқ тақдири ва уни сақлаш тўғрисида ғоят ташвишланиб гапирдилар. Катта маблағ ва меҳнат сарфланаётганига қарамасдан, замин самарадорлиги жуда паст. Унинг унумдорлиги эса йил сайин камаймоқда.

Бунинг асосий сабаби, Ўзбекистон ССЖ Фанлар академияси Тупроқшунослик ва деҳқончилик кимёси институти директори, тупроқшуносларнинг Бутуниттифоқ жамияти жумҳурият бўлимининг раиси, Ўзбекистон Фанлар академиясининг мухбир аъзоси Жўра Сатторовнинг фикрича, пахта етиштириш салмоғи ҳаддан ташқари оширилганида. Бундай сиёсат, биринчидан, сув манбаларини ҳисобга олмаган ҳолда янги ерларни ўзлаштириш ҳажмини оширишга, иккинчидан, суғориш мақсадларига мўлжалланган сувдан палла-партиш фойдаланишга олиб келди. Пахта яккаҳокимлиги эса йил сайин кучайиб борди. Тупроққа ишлов беришда ҳар йили бир хил усул қўлланилади, ерга минерал ўғит кўп миқдорда солинди, аксинча, органик дармондорилар эса кам ишлатилмоқда.

Бундай шароитда тупроқда юз берадиган жараёнларга ҳеч қанақа эътибор берилмади. Натижада бугунга келиб жумҳуриятда 1.970,7 минг (Самарқанд вилоятида 85 минг) гектар майдон шўрланди. 20—25 йил муқаддам бу кўрсаткич қарийб 2 баравар оз эди.

Ирригация эрозиясига учраган майдонлар ҳажми йилига ошмоқда. Ернинг шўрланиши ва тупроқда сув эрозиясининг рўй бериши ҳолати айниқса Нарпай, Хатирчи, Пахтачи, Иштихон районларида тезлашмоқда. Тракторлар ва бошқа хил машина-механизмлардан узлуксиз фойдаланиш оқибатида эса тупроқ зичланиши кузатилаётир. Шу боис улардан иложи борича камроқ ишлатиш мақсадга мувофиқ.

Сўнгги йилларда тупроқнинг ифлосланиш даражаси ҳам ортмоқда. Бу ҳол ерга минерал ўғитлар ва пестицидлар маромидан ортиқча солиниши, саноат чиқиндилари чиқарилиши билан боғлиқ. Масалан, Самарқанд кимё заводи ташланмалари туфайли Паст Дарғом районидаги кўплаб хўжаликларнинг ҳудуди заҳарланганки, бундан нафақат ҳайвонлар ва экинлар, ҳатто одамлар ҳам зарар кўришмоқда.

Пахта яккаҳокимлиги, ерга минерал ўғитлар ҳаддан ташқари кўп миқдорда ишлатиши оқибатида тупроқ таркибидаги гумус тобора камаймоқда. Сўнгги 30 йил мобайнида пахта майдонларида у қарийб 2 марта озайди. Ҳозир ҳар гектар майдонга ўртача 8—10 тонна гўнг солинаяпти. Бу миқдор ҳеч қачон тупроқдаги гумус ўрнини таъминлай олмайди. Мақсадга етиш учун ана шу кўрсаткични камида 15 тоннага етказиш, қолаверса, барча хўжаликларда алмашлаб экишни тезроқ жорий қилиш талаб этилади.

Ҳозирги қийин вазиятда суғориладиган экин майдонларини бонитировкалаш, уни иқтисодий ва сифат жиҳатдан баҳолашга эътиборни қаратиш ғоят муҳим. Тупроқдеҳқончилик кимёси хизмати ижарага ўтиш муносабати билан айниқса ана шу вазифани амалга ошириш муҳим аҳамият касб этмоқда. Бунинг учун ҳар бир хўжаликда тупроқ унумдорлиги модели ишлаб чиқилиши зарур.

И. БОБОХЎЖАЕВ,
Тупроқшунослар Бутуниттифоқ жамиятининг ҳақиқий аъзоси, Самарқанд қишлоқ хўжалиги илмгоҳининг доценти.

Хотира

ЧАҚНОҚ ЮЛДУЗ

Онабиби Очилованинг ўзига хос бетакрор, жарангдор, ёқимли овози бор эди. У Хоразм театр санъатида чақноқ юлдуз мисоли бир дам чақнаб, қўшиқлари билан эл қалбида умрбод қолди. У Хива шаҳрида санъаткорлар оиласида туғилди. Отасидан ёш қолган қиз онаси бағрида улғайди. Волидаси эл орасида Ўғилжон халфа номи билан машҳур эди. Қизи қалбида ёшлигиданоқ шеъриятга, халқ куй-қўшиқларига меҳр уйғотди. Қизалоқ онасининг жозибадор достону лапарларини эшитиб, вояга етди.

Бир куни она қўшиқ айтаётган қизига боқиб, ҳайратдан лол бўлиб қолди: унинг халқ орасида куйлаган янги қўшиғини қизи ёдлаб олганди.

— Онажон, сизга орзу-ўйларимни кўпдан бери айтмоқчиман. Лекин истиҳола қиламан, — дея у онасига илтижоли боқди.

— Сўзлайвер, она қизим, менинг юрагим ҳам нималардир сезиб юрарди, —деди у.

— Менга рухсат беринг. Урганчдаги санъат даргоҳида тақдиримни синаб кўрай.

Она рози бўлиб, оқ йўл тилади:

— Бошинг тошдан бўлсин, мен орзу қилган санъат бўстонида парвоз қил.

1946 йил. Урганч музикали драма ва комедия театри биноси олдида ўн тўрт ёшлардаги нозиккина, қошлари қопқора, чақноқ кўзли бир қиз пайдо бўлди. Унинг кимнидир илҳақ кутаётганини сезган Салоҳиддин Камолов қиздан сўради.

— Йўл бўлсин!

— Мен театрга кирмоқчи эдим. Илтимос, ёрдам берсангиз?

Ана шу кундан бошлаб Онабиби Очилова С. Камоловлар хонадонида эски қадрдонларидек яшаб қолди. Салоҳиддин ака болаларини тарбиялашда унинг рафиқасига ёрдамлашди. Ҳар куни театрга қатнади. Бу даргоҳ қизга олам-олам орзу-ўйлар бахш этди. У янги-янги қўшиқларни ўрганди.

Онабиби ёш томошабинлар театрида иш бошлади. Ҳаваскорга Б. Раҳимова, К. Байжоновалар устозлик қилишди.

Комил Яшиннинг «Гулсара» спектаклидаги Гулсара ролининг ўйнаши унга шуҳрат келтирди. Уни халқ олқиш билан кутиб олди. Ёш санъаткорнинг ижодий ютуғи орта борди. Уни халқ театрига қабул қилишди. Бу ерда унга тажрибали артистлардан З. Қобулов, А. Отақулов, Х. Исломовлар касб сирларини ўргатишди. «Ошиқ Ғариб ва Шоҳсанам»да Шоҳсанам, «Тоҳир ва Зуҳра»да Зуҳра, «Фарҳод ва Ширин»да Ширин, «Лайли ва Мажнун»да Лайли каби мураккаб образларни қиёмига етказиб ижро этди. Унга Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист унвони берилди. Онабиби Очилова тўғрисида устози Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Салоҳиддин Камолов фахр билан шундай деди:

— Онабиби қўшиқ айтганда руҳланиб кетар, овози ўзгача янграр, томошабинларни сеҳрлаб қўярди.

Онабиби Очилованинг умр йўлдоши Маҳмуджон Сафоев ҳам у билан бирга ишларди. Эр-хотин доимо мулоқотда бўлиб бир-бирига кўмак берардилар. Афсуски, уларнинг қувончли дамлари узоққа бормади. Элнинг севимли артисти кўз ёраётиб, 1960 йил тонготарида ҳаёт билан видолашди. Онабиби ўшанда 38 ёшда эди. Шунда Хоразм осмонидан санъатнинг бир чақноқ юлдузи сўнди. Бироқ унинг номи сўнгани йўқ. Қизи Дилором Сафоева она изидан бориб, элга танилди.

Огаҳий номидаги Хоразм вилоят театридаги шогирдлари Онабиби анъаналарини давом эттирмоқдалар. Хоразм санъати довруғига довруқ қўшилмоқда.

Шарқия ЭШЖОНОВА.

Табиат ва инсон

ҚАРЗНИ УЗМОҚ ФАРЗ

Тўрткўл—Нукус катта йўлида «Бодой тўқай қўриқхонаси» деган ёзувга кўзингиз тушади. Бу Қорақалпоғистон мухтор жумҳуриятидаги ягона қўриқхонадир. Бир пайтлар бу ерда тўқайлар кўп эди.

Мана, Шоббос, Толлиқ тўқайларини олайлик. Нима қолди улардан? Хўрланди. Кўмир етишмади. Ўтин қилишди. Экин майдони қуриб қолгандай чигит қадашди. Сўлим-сўлим оромгоҳлари қаровсиз. Мисоли ташландиқ. Бор дарахтлари ҳам қартайган.

Хайриятки, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети 1971 йил Бодой тўқайни қўриқхонага айлантириш ҳақида қарор қабул қилди. Жуда хайрли, халқнинг айни дилидаги муддао бўлди. Тўқайнинг 5.929 гектар майдонидан дарё кесиб ўтади. Унинг суви кўмкўк. Шунинг учун кўк дарё дейишади. Худди каналга ўхшайди. Тўқайнинг қон томири шу. Бошқа сув йўли ҳам бор.

Чумчуқ сўйса ҳам қассоб сўйсин, дейдилар. Қўриқхонага Турдибой Абдреймовни директор қилиб тайинлашди. Мутахассис. Биология фанлари номзоди. «Амударёнинг қуйи оқимидаги тўқай комплекси ҳайвонлар ва қушлар экологияси» мавзуида илмий иш ёзган. Ўз касбининг фидойиси. Тўқай ўтмиши унга беш бармоқдек аён.

— Ўттизинчи-қирқинчи йилларда Бухор буғулари Амударёнинг қуйи оқимидаги барча тўқайларда юрган,— ҳикоя қилади Турдибой Абдреймов. — Афсуски, овчилар қирон келтирди. Омон қолганлари қирғин баротдан аранг қочиб қутилган.

Директорнинг айтишича, 1950 йилларда ҳам бу тўқайларда шерлар наъра тортиб, бўрилар увлаб юрган. Ҳозир улар «Қизил китоб»дан жой олган:

— Хатоликлар ўтди. Табиат олдида ҳам, келажак авлодлар олдида ҳам қарзмиз. Уни узмоқ шарт. Бундан кейин табиат ҳам, ҳайвонот ва ўсимликлар дунёси ҳам ҳимоямизда, ардоғимизда бўлиши керак. Бу улуғ ишдир. Шунинг учун биз хатоларимизни тузата бошладик. 1976 йилда Қизилқум қўриқхонасидан тўққиз бош Бухор буғуси олиб келдик. Улар янги иқлимга тез ўрганиб кетишди. Авлод-аждодлари шу ерда вояга етган, унган-ўсган-да, ахир. Ҳозир улар 40 бошга етди.

Мақсадимиз Бухор буғуларини Амударёнинг қуйи оқимидаги барча тўқайларга тарқатиш. Икки-уч йилда ана шундай имкониятга эга бўламиз. Тўқайларимизда ўтмишдагидай Бухор буғуларининг подалари юради.

Табиат дарё соҳилининг шу қисмини Бодой тўқайи билан оройишлагандай. Чиқиш томони тоғ. Ажойиб гўша. Турган-битгани хазина. Дарахтлар ва ўсимликларнинг 170 тури гуллаб-яшнаяпти. Тўранғил, жигилдақ, чиғиртол тўқайнинг кўрку файзидир. Айқашиб-уйқашган буталар, чакалакзорлар, чатишиб-чирмашган ўт-ўланлар, турфа гиёҳлар орасига макон қурган парранда-даррандалар беқиёс.

Кўкдарё қирғоқларида дарахтларнинг тарвақайлаб кетган шохлари таъзим қилаётгандек сувга тегиб турибди. Аллақаёқларда булбуллар сайрайди. Сендан қолишаманми дегандай беданалар битбилдиқ-битбилдиқ дея жавоб беради. Уларга зоғчалар, қарғалар, чумчуқлар ҳам жўр бўлди. Табиат завқ-шавқидан маст қушларнинг сайроқи овози дилларга ором беради.

Ўн метрча нарида зув этиб қуён йўлни кесиб ўтиб, ўзини буталар орасига урди. Қирғовул ҳуркиб, «пир» этиб учиб кетди. Ажойиб манзара. Фақат бу ерда шерлар наърасию бўрилар увлаши етишмайди, холос.

Ёнимиздан аравачали мотоцикл гуриллаб ўтди. У ўрмонбеги Холбой Момутовдир. Қўриқхонага ҳамиша кўз-қулоқ. У бор экан, ноёб қушлар ва ҳайвонларни нишонга олмоқчи бўлганларнинг ови бароридан келмайди. Чунки Жиенбой Худойберганов, Худойберген Холмуродов, Султон Хўрозов, Юсуф Ажимов, Муратбой Ўтавлиев сингари ҳимоячилар, Ўтапберган Сидиқов, Жангабой Нурмонов, Собит Қўшаевдай жонкуяр, жасур инспекторлар ҳам ҳамиша сергак, ҳушёр. Ҳар бир дарахт, ҳар бир бута улар нигоҳида.

Тўқай ҳавоси мусаффо, тиниқ, ёқимли. Нафас олиб, тўймайсан. Кўнгилни аллақандай ғаройиб туйғулар чулғайди, руҳинг кўтарилади. Дарахтлар ҳавони тозалаб, бизга соф насиба тортиқ этаётганидан дилинг яйрайди. «Яшил бойлик»ни аҳоли зич жойларида яратишга етарли эътибор берилмаяпти. Жумҳуриятимизда дарахтзорлар ялпи ҳудудимизнинг 1,6 фоизини ташкил этиши сабаби ҳам ана шу лоқайдлик қусуридир. Яхшидан боғ қолади. Дарахтзор тупроқни нурашдан сақлайди, иқлимни мўътадил қилади, қушлар кўп бўлади, мева-чевалар эса дастурхон кўрки, сиҳатимиз учун табиий дори-дармондир.

— Қўриқхона ҳудуди торлик қилаяпти, — деди Турдибой Абдреймов. — Амударё дегиш олиб, босиб келяпти. Толлиқ тўқайини қўшиб беришади. Унга 20 йилдан бери оқава сув чиқмаган. Кўп дарахтлар чанқовдан қуриб қолган. Туяга ёнтоқ керак бўлса, бўйнини чўзади. Юқори ташкилотлардан иккита «Астрахан» сув насоси ундирдик. Ишлаб турибди. Бироқ турар жойларимиз замонавий эмас. Маданият уйи, кинотеатр, болалар боғчаси, ҳаммом, дорихонани ҳавас этамиз. Хонадонларимизда телевизор, радио бор. Лекин кутубхона билан клубнинг ўрни бўлак. Иккинчидан, ишловчиларимизнинг маошлари оз. Ойига 80 сўм, 20 фоиз қўшимча беради. Шу билан юз сўм. Шунга тўқ ва тўкис ҳаёт кечириш мумкинми? Ҳар хонадонда 10—15 жон. Бундай рўзғорга юз сўм урвоқ ҳам бўлмайди.

У жим бўлиб қолди. Чамамда дардини ичига ютди. Маош тақсимотини қаранг. Нақадар адолатсизлик. Бировларга чўмичлаб, баъзиларга мисқоллаб дегандай.

— Яна бир муаммо, — давом этди директор, — ичимлик сув йўқ. Ҳар куни 25 километр масофадан ташиймиз. Туямўйин-Нукус сув узатгич қувури бу ердан бир чақирим наридан ўтган. Шундан қувур тортиб берилса кўнгилдагидек бўларди. Жумҳурият ўрмон хўжалигидаги мутасадди кишилар Бодой тўқай қўриқхонаси жамоасининг турмуши билан танишсалар, етилган муаммоларни ҳал қилишга ёрдам берсалар, мақсадга мувофиқ бўларди. Зеро, улуғ инсон ҳам, буюк она табиат ҳам ғоят самимий ва илиқ меҳр-оқибатга муҳтождир.

А. АҲМЕДОВ,
СССР Ёзувчилар уюшмаси аъзоси.

ЧЎЛ ЧАМАНДЕК ЯШНАСИН

Куни кеча Жиззах вилоятининг Дўстлик районида катта юбилей тантаналари бўлиб ўтди. Куй, қўшиқ, дилрабо рақслар кишилар кўнглига ҳузур-ҳаловат бахш этди.

Бундан 20 йил илгари — 1970 йилнинг 6 октябрида вилоятда янги район ташкил этилганлиги расман эълон қилинганди. Заҳматкаш ўзбек эли яна бир улкан боғ қурилишига астойдил бел боғлади. Бир сўз билан айтганда қақроқ чўл ҳудудига ғайратшижоат билан ҳужум бошланди. Оқолтин саналган ўзбек пахтасининг ривожига яна бир имконият яратилди. Партия чақириғига лаббай деб жавоб берганлар сафи кун сайин жипслашди. Сув, оддийгина ҳаётий шарт-шароит йўқлиги кетмон ушлаб ер қазиганлар, белкурак билан йўл қурганлар шаштини қайтаришга ожизлик қилди.

— Ертўлалар, чайлалар, уй-жой вазифасини ўтагани рост. — деб ҳикоя қилади Ленин номли совхоз ишчиси Турсунбой Раҳмонов. — Чиндан ҳам оғир кунларни кўрдик. Лекин меҳнатдан қочмадик. Бутун оиламиз билан чўлни гулистонга айлантириш йўлида баҳоли қудрат ишладик. Партия ва ҳукуматимизга раҳмат. Меҳнатимиз қадр топди. Меҳнат Қизил Байроқ орденига, жумҳуриятда хизмат кўрсатган пахтакор унвонига сазовор бўлдим.

Чўлни ўзлаштирган ветеран сўзларини тинглаган киши сўзсиз ҳаяжонга тушади. Тарих кўз ўнгингда намоён бўлаётганини ҳис қиласан. Бундай кишилар районда юзлаб топилади. Улар қаторида «Комсомол» давлат хўжалиги звено бошлиғи Тошбой Турсунбоев, «Октябрь 50 йиллиги» хўжалигининг ижарачиси Жўрахон Баҳодиров, 1971 йилдан бери Қосим Раҳимов номли совхозда меҳнат қилаётган Ҳасанота Қодиров сингари чўлқуварлар номини тилга олгим келади.

— Мен ҳам бундан 30 йил муқаддам Фарғона водийсидан чўлга келгандим, — дея эслайди Саркисов номли совхознинг «Ўзбекистон» кооперативи раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ислом Абдуллаев. — Аввалига бир-икки йил ишлаб водийга қайтмоқчи эдим. Кўнгил йўл бермади. Мана оила, фарзандлар билан яшаяпмиз. Районда пахтачилик билан шуғулландим. Ер бизни тўйдирди, кийинтирди. Мақсад ҳамон ўша-ўша: чўлни водийдек яшнатиш...

Бу қадим машриққа шон
берган юртим,
Дўст учун қўл берган,
нон берган юртим,
Шоирлар назмига «жон»
берган юртим,
Туғилган айёминг муборак
бўлсин!
Шу замин бор экан
баҳосан ўзинг,
Фарзандман, менга ҳам
даҳосан ўзинг,
Дунёда эзгу бир садосан
ўзинг,
Толеинг қуёшдек ярқироқ
бўлсин!

Чўлни обод этганлар қаторида тер тўккан марҳум Нормурод Холмуродов битган ушбу сатрлар ўша даврларда кишиларимизнинг нақадар муҳаббат билан ишга киришганларидан далолат беради.

Йигирма йил... Бир чақалоқнинг улғайиши учун арзигулик ёш. Бугун бирмаҳаллар беҳудуд саналган яйдоқ ер гулзорга айланди. Янги авлод дунёга келди. Қўл меҳнати механизация билан алмашди. Сирдарё сувига қонган ниҳоллар улғайди. Янгиернинг зангори олови ҳаётни жонлантирди. Кўримсизгина кулбалар ўрнини баланд иморатлар эгаллади. Бир сўз билан айтганда, эртанги куннинг ёруғ тонгига бўлган ишонч ҳисси сароб эмаслиги исбот топди.

Инсон қўли гул, дейишади. Бугун Дўстлик районида шодлик қувончга, эзгулик меҳр-шафқатга уланмоқда. Одамлар, тингланг! Чақалоқ йиғиси эшитилмоқда. Тўй-тантана муборак бўлсин!

Йўқ. Бу оддий маросим эмас. Бу— меҳнат байрами, инсон ақл-заковатининг натижасидан яралган шодлик айёмидир.

Ҳорманг, азиз чўлқуварлар!

А. МУРОДОВ.

СУРАТЛАРДА: тантаналардан лавҳалар.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

БАЙРУТ. Ливан қаршилик кучлари мамлакат жанубида Исроил босқинчиларига қарши яна бир жанговар ҳаракат қилдилар. «Ал-Диёр» газетасининг хабар қилишича, партизанлар Бекаа водийсининг ғарбий қисмидаги Бургуз ва Аҳмадия манзилгоҳлари оралиғида Исроил соқчилари ўтиб бораётган пайтда портлайдиган қурилмани ишга солдилар. Шу ҳаракатни амалга оширган «Ислом қаршилиги» ташкилотининг маълумотига кўра, душман талафот кўрган. Газетанинг ёзишича, босқинчилар партизанлар портлатган жойга зирҳли танк бўлинмалари ва пиёдаларни юборганлар. Теварак атрофдаги қишлоқларга тўплардан ва танклардан, катта калибрли пулемётлардан ўқ ёғдирилган.

* * *

АНҚАРА. Туркияда чиқадиган кундалик «Замон» рўзномасининг журналисти Омер Оқчу ва рўзноманинг бош муҳаррири Сервет Энгин аслзодаларга қарши руҳда мақола босиб чиқарганликлари учун ҳар бири бир йил қамоққа ҳукм қилинди. С. Энгин учун қамоқ жазоси 275 доллар ҳажмидаги жарима билан алмаштирилди, деб хабар қилади Анатолий агентлиги.

Туркиянинг жиноят кодекси шариат қонунларига асосланган давлат барпо этишга чақирадиган диний тарғиботни тақиқлайди. Жамиятни дин асосига қурмаслик Туркия жумҳуриятининг асосчиси ва биринчи президенти Камол Отатурк васият қилган асосий қоидалардан биридир.

* * *

КОБУЛ. Афғонистоннинг қонуний ҳукуматига қарши муросасиз курашаётган муросасизлар бир неча кундан буён Лағмон ва Забол вилоятларининг маъмурий марказлари —Мехтарлам ва Калат шаҳарларига тинимсиз ракета отиб турибдилар. Шунинг натижасида кейинги икки кун ичида 17 киши ҳалок бўлди ва 23 киши жароҳатланди. Армия бўлинмаларининг жавоб зарбалари остида 70 исёнчи ер тишлади, деб хабар қилади Бахтар агентлиги. Тахар вилоятида «Афғонистон ислом жамияти» жангарилари «Афғонистон ислом партияси»нинг дала қўмондонларидан 12 кишини ўлдирганлиги ўзаро тўқнашувларнинг янада авж олишига сабаб бўлди.

* * *

ДЕҲЛИ. Ҳиндистондан Совет Иттифоқига кўп миқдорда озиқ-овқат ва дори-дармон юборишга ҳозирлик кўрилмоқда. «Индиан экспресс» рўзномасининг хабар қилишича, ССЖИга 1—2 миллион тонна буғдой, кўп миқдорда қуритилган сут, турли дори-дармонлар юборилади. Ёрдамнинг бир қисмини бепул, бошқа қисмини эса қарзга бериш режалаштирилмоқда.

«Индиан Экспресс» рўзномаси ССЖИ ҳамиша Ҳиндистон бошига қийин кунлар тушган пайтда жумҳурият тарафини олганини қайд этиб, Ҳиндистон ҳукумати мамлакат бошдан кечираётган жиддий валюта-молия қийинчиликларига қарамай, Совет Иттифоқига ёрдам беришга тайёргарлик изҳор этганини таъкидлайди.

Рўзнома Ҳиндистоннинг ССЖИдаги элчисига Чернобиль атом электр станциясидаги фалокат натижасида азият чекканларга ёрдам жамғармасига топшириш учун катта пул чеки берилганини ҳам хабар қилади.

* * *

ҚОҲИРА. **(ТАСС мухбири Александр Елистратов).** Шимон Перес бошчилик қилаётган Исроил меҳнат партияси (ИМП) Фаластин масаласини ҳал этишнинг янги режасини ишлаб чиқди. Мисрда чиқадиган «Ал Жумҳурия» газетаси Исроил радиосининг хабарларига таяниб, шуни маълум қилди.

Исроил меҳнат партиясининг режасида муаммони икки босқичда бартараф этиш мўлжалланади. Биринчи босқичда Исроил қўшинлари босиб олган Ғазо минтақасидан олиб чиқиб кетилгач, унинг ҳудудида мустақил Фаластин давлатини эълон қилиш назарда тутилади. Бироқ, Исроил янги тузилманинг давлат идоралари ва муассасаларида ўз вакилларига эга бўлиш ҳуқуқини сақлаб қолади.

Иккинчи босқич Иордан дарёсининг ғарбий соҳилида ўз тақдирини ўзи белгилаш масаласи юзасидан жамоатчилик фикрини аниқлаш учун ялпи референдум ўтказилганидан сўнг шу масалани ҳал этишни ўз ичига олади.

* * *

ДАМАШҚ. **(ТАСС мухбири Александр Субботин).** Голан тепаликлари Исроилнинг бир қисми бўлиб қолади. Тель-Авив радиосининг берган хабарига қараганда, Исроил мудофаа вазири Моше Аренс шу ҳақда гапирган. У Голан тепалигидаги Исроил армияси зирҳли танк бўлинмалари машқлари қатнашчиларининг ҳузурида сўзга чиққан.

Исроил 1967 йилнинг июнь ойида қўшни Сурияга қарши қилган босқинчилиги чоғида Голан тепалигини қўшни араб мамлакатидан тортиб олган эди. 1981 йилда эса Тель-Авив уни ўзига қўшиб олганини эълон қилганди. Истило шароитида ҳалигача 16 мингга яқин киши яшаб келмоқда. Босқинчилар Суриянинг жануби-ғарбидаги серҳосил қишлоқ хўжалик ерларини фаол равишда ўз мустамлакасига айлантирмоқда, у ерга яҳудийларни, шу жумладан Совет Иттифоқидан борган муҳожирларни жойлаштирмоқдалар. Шу йилнинг баҳор ва ёз фаслида Голан тепалигига жойлашган Катсиринг шаҳарчасига ССЖИдан борган муҳожирларнинг икки юзга яқин оиласи доимий яшаш учун келди.

* * *

ЛОНДОН. Бангладеш полицияси бу мамлакатнинг собиқ президенти Х. М. Эршодни ҳибсга олди. У бундан бир неча кун илгари оппозиция тазйиқи остида ваколатларини ўз зиммасидан соқит қилган эди, деб хабар беради Рейтер агентлиги Дакка шаҳридан.

Бангладешдаги асосий сиёсий партиялар 1982 йилнинг март ойида қон тўкишсиз қилинган давлат тўнтариши даврида ҳокимиятни эгаллаб олган Х. М. Эршод судга берилишини талаб қилмоқдалар. Улар собиқ президентни порахўрликда, мансабни суиистеъмол қилишда ва давлат маблағини ўзлаштиришда айбламоқдалар.

Полиция расмий вакили собиқ армия генерали Х. М. Эршод пойтахт ҳарбий гарнизонидаги ўз уйида қамоққа олинганини айтди.

(ТАСС)

АЙБ ҚЎНҒИЗДАМИ?

Ўйлаб қарасангиз, ҳозир гапдан арзони йўқ. Килолаб эмас, ботмонлаб олсангиз ҳам топилади. Таги мўл-да. Минбарларда ҳам, мажлису машваратларда ҳам гап, гап, гап... Демократия, эркинлик, деб каттаю кичик ўз бисотини титкилаб ётибди. Ишни дўндиролмаган жойда ҳартугур тилимиз бурро-бурро айланиб турибди. Шунисига ҳам шукр. Бўлмаса бу гаплар қаёқда эди. Эрталаб мактабга отланаётган жужуқларимизга чақа ўрнига гап улашамиз. дўконга кириб керакли матоҳ ўрнига гап сотиб оламиз. Қуллуғ-э. Яшасин қайта қуриш!

Етар, бу гапларни бир чеккага йиғиштириб қўйиб, муддаога ўтайлик. Оҳангаронда Борис Кимни танимайдиган киши камдан-кам. Сувдан ҳолва ясашнинг ҳадисини олганлардан. Айниқса, «Дўстлик» ширкати ўтириб қолгандан кейин жуда «машҳур» бўлиб кетди. Борис Ким деганимиз, шу ширкатнинг раиси-да. Ундан жўжа билан колорадо қўнғизининг фарқини сўрасангиз, кўзини чирт юмиб айтиб бера олади. Бироқ иш натижаси сарҳисоб қилинганда ер чизиб қолиши аниқ. Бунинг сабаби бор.

Будённий номли хўжалик негизида «Дўстлик» ширкати ташкил этилганда кўпчилик Б. Кимга ишонч билдирди. У бундан руҳланиб кетиб, ваъдани (яъни гапни!) қопи билан ағдарди: «Еганингиз олдингизда, еманганингиз ортингизда бўлади. Чўнтагингизни жарақ-жарақ пулга тўлдираман!» Одамларга шу керак эди. Улар енг шимариб ишга киришдилар. Мавжуд 245 гектар майдон ҳаш-паш дегунча ҳайдовдан чиқарилди, текисланди. Ширкат раиси, мутахассислари минбарларга ўмгак тираб, яна ваъдани қуюқ қилдилар: «Ҳар гектар ердан камида 13—15 тоннадан картошка ҳосили етиштирамиз. Биз билан беллашадиган мард бўлса, майдонга чиқсин!»

Бу сўзларга ишониладиган бўлса, ҳамма ёқ картошкага тўлиб кетиши керак эди. Шап-шап деган билан шафтоли битиб қолмас экан. Оқибат нима бўлди? Аввало экиш топшириғининг ўзи бажарилмади. 245 гектар ўрнига 168 гектар майдонга картошка экилди. Дастлабки умид сўнди. Буниси ҳам майли. Ишнинг ўзини эмас, кўзини бил, деганлар. Агротехник тадбирларни ўз вақтида ўтказиш, экинни намунали парваришлаш учун куч ва имконият етарли бўлгани ҳолда бепарволик, ўзибўларчиликка йўл қўйилди. Маҳаллий шароит, мутахассислар фикри ҳисобга олинмади. Картошка пайкалларидаги ташвишли аҳвол ҳақида айтилган аччиқ ва очиқ танқидни ширкат раҳбарлари оғриниб қабул қилдилар. Отдан тушишса ҳам эгардан тушгилари йўқ эди уларнинг: «Жўжани кузда санаймиз. Бу ёғидан хотиржам бўлинглар. Ҳосилдорликни ошириш ҳисобига давлат режасини албатта уддалаймиз. Гапимиз —гап!»

Ёз ўтиб, куз келди. Етиштирилган ҳосил тарозига қўйилди. Маълум бўлдики, «жўжа»лар бут эмас. Ана энди кўринг, хижолатбозликни! Зиёдаси у ёқда турсин, ҳатто сарфланган уруғликдан ҳам камроқ ҳосил йиғиштириб олинди. Бу, картошка дегани «инжиқ» экин бўларкан-а, қаранг!

Қийин-қийин, ширкат аъзоларига қийин. Улар йил-ўн икки ой тер тўкиб, заҳмат чекиб меҳнат қилишсада, икки қўлларини бурунларига тиқиб қолаверишди. Ваъда қилинган «жарақ-жарақ» пулдан дарак йўқ. Натижа пуч. Қуйидаги рақамларнинг мағзини чақайлик. Асад Норқулов бошлиқ бригада жамоаси 22 гектар майдонда деҳқончилик қилди. Ҳар гектарга 4 тоннадан картошка уруғи экилгани ҳолда 3,7 тоннадан ҳосил олинди. Турдиали Қўшев етакчилигидаги бригадада ҳам аҳвол шу. 32 гектар пайкалдан арзимас (3 тоннадан) картошка етиштирилди. Ҳолбуки, гектарига 4 тоннадан уруғлик сарфланган. Саид Валиев бошлиқ жамоада гектар ҳисобига йиғиштириб олинган ҳосил янада кам: уч тоннага етар-етмас. Бунақада деҳқоннинг косаси оқарадими?

Дастлабки ҳисоб-китобларга қараганда, хўжалик картошкачиликдан 230 минг сўм зарар кўрган. Қарийб чорак миллион. Айтишга осон. Йил бошида ҳеч кимга навбат бермай, кариллаб юрган ширкат раҳбарларидан негадир энди садо чиқмаяпти. Бурчак-бурчакда елка қисиб юришибди. Уларнинг фикрича, ҳосилдорлик пасайишига колорадо қўнғизи сабабчи. Авжи ёз палласида пайкалларга кенг тарқалиб, экиннинг ривожланишига халақит берганмиш. Баҳона ҳам эви билан-да. Аслида иллат бошқа ёқда эмасмикин? Тажрибали деҳқон Анвар Ёқубовнинг сўзларига эътибор беринг:

— Ер илми — мураккаб. У билан ўз тилида «гаплашиш» керак. Тажриба ва маҳоратни уйғунлаштира олган ютади. Шахсий фаолиятимдан буни яхши биламан. Картошка агротехникаси ўзига хос. Хўжалигимизда бу ишнинг пирлари кўп. Ҳосилдорлик пасайишини биргина колорадо қўнғизига боғлаш тўғри эмас. Эртанги ҳаракат — ҳосилга берар баракат. Уруғлик кеч келтирилди. Шунданми, сифати яхши текширилмай ерга қадалди. Экин парвариши меъёрида ўтказилмади. Хўжалик раҳбарлари ҳамма ишни ижарачилар гарданига юклаб, амалий ёрдам кўрсатмадилар. Боз устига кўчатлар ҳосил тугиши пайтида сув танқислиги сезилди. Менимча, қолоқлик сабабларини шундан излаш керак.

Кекса деҳқон ҳақ. Ҳар ким экканини ўради. Хўжалик раҳбарлари йўл қўйилган хатолардан тегишли сабоқ чиқариб, ишда бурилиш ясашлари лозим эди. Ундай бўлмаяпти. Суғориладиган 625 гектар майдоннинг асосий қисми ҳалигача ҳайдовдан чиқарилмаган. Ариқ-зовурларни тозалаш, далага маҳаллий ўғит ташиб чиқариш ўлда-жўлда. Бу таъна «Дўстлик» ширкати мутасаддиларига ҳам таалуқли. Наҳотки, улар қишни бекорчилик фасли деб ўйлашса? Келгуси йилда қолоқлик доғи ювилармикин, ё...

М. ҚАЮМОВ,
Н. ТОШЕВ.

ТУРФА ҲАНГОМА

ТОВУҚ ЎҒРИСИ

Баднафсликнинг охири вой. Фуқаро Д. Отабоев тунда Янгийўл районида истиқомат қилувчи Виктор Пакнинг ҳовлисига кириб, унинг 35 та товуғини ўғирлаб кетган. Чиноз район халқ суди уни Ўзбекистон ССР Жиноят кодексининг 125-моддаси 2-қисми ва шу модданинг 3-қисми билан икки йилга озодликдан маҳрум этди.

ОЛҒИР САРТАРОШ

Тошкент шаҳридаги сартарошхоналардан бирида ишлаган Инна Юрьевна Павлюкова мижоз ҳақига хиёнат қилиб, қўлга тушди. Акмал Икромов район халқ судининг қарори билан унга 200 сўм жарима солинди. Қилмиш—қидирмиш, дегани шу-да!

ЎРГАНГАН ҚЎНГИЛ

Ўрганган кўнгил ўртанса қўймас, деганларича бор. Михаил Дунаев билан Камол Қозоқбоевлар илгари ўғирлик қилиб судланишган. Тавбасига таянмаган бу кимсалар Дикова деган аёлнинг уйига ўғирликка тушиб, 1360 сўмлик буюмларини олиб кетишди. Тошкент шаҳар Куйбишев район халқ суди айбдорларнинг ҳар бирини уч йилдан озодликдан маҳрум этиш ҳақида ҳукм чиқарди.

З. МУҲАММАДЖОНОВ,
СССР Ҳуқуқшунослар уюшмасининг аъзоси.

Бухоро районидаги «Маданият» жамоа хўжалигининг Сарханг манзилгоҳида жойлашган 39-ўрта мактабда таълим-тарбия ишларини юқори савияга кўтаришга катта аҳамият берилмоқда. Айниқса бу ерда бошланғич синф ўқувчилари билим негизларини пухта эгаллашлари учун кўргазмали қуроллардан фаол фойдаланилади, ҳар бир ўқувчи билим даражасининг ўзига хослиги эътиборга олинади. Муаллима О. Рашидова 16 йилдирки, мана шу мактабда самарали ишлаб келмоқда. Жамоа аъзолари орасида унинг ҳурмати баланд.

СУРАТДА: О. Рашидова 3-синф ўқувчиси Ф. Шириновнинг ўзбек тили дарсини қандай ўзлаштирганини кузатаяпти.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

«ОРОМ» КУЙЛАРИ

Италия сафаридан қайтган Ўзбекистон Ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари олийгоҳи «Ором» ашула ва рақс халқ ансамбли буюк шоир Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллигига бағишланган янги дастур асосидаги машқларини бошлаб юборди. Бунда асосан мақом йўлларидаги қўшиқ ва рақслар ижро этилади.

Биз ансамблнинг бадиий раҳбари Нодира Шиҳболова билан суҳбатлашдик.

— Ансамбль 18 йил илгари ташкил топгани маълум. Ана шу даврдаги ўзгаришлар хусусида сўзлаб берсангиз.

— Ҳа, бизнинг ансамблни ўн саккиз ёшлилар ансамбли деса ҳам бўлади. Гап шундаки, унинг ҳар бир қатнашчиси биринчи курсда ансамблга кириб, бешинчи курсни битиргач эса биз билан хайрлашади. Ана шу беш йил ичида жумҳуриятимизнинг турли вилоятларидан келган талабалар билим олиш билан бирга ўз талантларини намоён қиладилар. Демак, «Ором» ҳамиша навқирон ёшда.

...Ансамбль уч ёшга тўлганда унга дастлабки муваффақият йўлдош бўлди — халқ ансамбли унвонини олди. Ўша йили Москвада бўлиб ўтган ўсимликларни ҳимоя қилиш бўйича жаҳон конгресси вақтида катта концерт программаси билан қатнашган 35 кишилик жамоа шу анжуман дипломини қўлга киритишга муяссар бўлди.

— 1980 йилда Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофоти ҳамда жаҳон ёшлари ва студентлари XII фестивалининг лауреатлари бўлгансиз. Бу ансамбль ўзбек халқ санъати дурдоналарини иттифоқ бўйлаб намойиш этгани учун берилган мукофотдир, албатта.

— Тўғри. Иттифоқимизнинг Москва, Киев, Ленинград, Боку каби шаҳарлари ҳамда Коми мухтор Совет Социалистик Жумҳуриятида ҳам концертлар берганмиз. Тбилиси қишлоқ хўжалик институтининг 40 йиллик юбилейи, Кремль Съездлар саройи ҳамда «Россия» театрида берилган концертлар ансамблимиз қатнашчилари ҳаётида ўчмас воқеа бўлиб қолди.

— Ансамбль қатнашчиларининг чет эл сафарлари чоғидаги муваффақиятлари қандай бўлди!

— 1980 йилда Болгарияда, 1989 йили эса Ҳиндистон, Малайзия ва Сингапурда бўлиб, ўзбек халқининг санъатини намойиш этдик. Италияга қилган сафаримиз ғоят мазмунли ўтди. Биз италиялик санъат ихлосмандларига «Ўзбекистон гулдастаси» программасида концерт намойиш этдик. Карнай-сурнай, ноғора жўрлигида жўшқин музика садолари янгради. Шундан сўнг Ўзбекистонда Наврўзнинг байрам қилиниши саҳнаси намойиш этилди. 5-курс студенти самарқандлик Наргиза Усмонова ижро этган «Лазги» ва «Андижон гуллари» рақсларини томошабинлар олқишладилар.

Яқинда I-курс студентлари орасидан саккиз нафар санъатсевар қизларни танлаб олдик. Улар дастлабки машқларда қатнашиб, қўшиқ ва рақс санъати сирларини ўрганишга киришдилар.

СПОРТ

ҚУЧЛИ БЕШЛИКДА

Болгариянинг Шумен шаҳрида шахмат бўйича халқаро мусобақа бўлиб ўтди. Унда майдон эгаларидан ташқари Мўғулистон, ССЖИ, Франция ва Чехословакиядан келган 150 нафардан зиёд шахматчи ғолиблик учун кураш олиб борди. Баҳслар швейцарча усулда ўтказилди.

Тўққиз тур давомида муваффақиятли қатнашиб, 7,5 очко жамғарган кишиневлик халқаро уста Герман Титов ҳурмат шоҳсупасининг юқори поғонасига кўтарилди. Жумҳуриятимиз вакили, тошкентлик уста Эдуард Гриншпун ҳам яхши қатнашди. Ҳамшаҳримиз олти учрашувда ғалаба қозонди. Икки маротаба дуранг натижага эришиб, бир ўйиндагина мағлубиятга учради, холос. Ўзаро ўйинлар натижасига кўра Эдуард бешинчи ўринни эгаллади.

Жумҳурият собиқ чемпиони Александр Ненашев олти ярим очко жамғарди. Аёллар ўртасида усталикка номзод Рена Мамедова шунча очко тўплаб, энг яхши натижа кўрсатган шахматчи учун таъсис этилган совринни қўлга киритди. Шунингдек, Евгений Мухин, Сергей Пинчук ҳам махсус совринлар билан тақдирландилар.

Ёш шахматчилар ўртасида усталикка номзодлар — самарқандлик Шуҳрат Сафин, тошкентлик Александр Карпов, чирчиқлик Саидали Йўлдошев чиройли ўйинлар кўрсатиб, мухлислар эътиборини қозондилар.

16 ёшдан катта бўлмаган қизлар ўртасида пойтахтлик Ольга Парфенова совриндорлар сафидан жой олди.

ЁШ ПОЛВОНЛАР ҚУРИГИ

Эркин кураш бўйича ёшлар ўртасида ўтказилган жумҳурият биринчилиги якунланди. Иштирокчилар Г. Титов номли олимпия ўринбосарлари билим юрти залида ғолиблик учун ўзаро беллашдилар.

Томошабинлар айниқса 52 килограммгача вазн тоифасида бўлган беллашувни катта қизиқиш билан кузатдилар. Ҳал қилувчи финалда нукуслик мамлакат соврини соҳиби Б. Қалинбетов ва самарқандлик Ф. Цендикидис учрашди. Унда омад самарқандлик полвон томонида бўлди.

Бошқа вазн тоифаларида тошкентлик Абдулҳай Зуфаров, Виталий Сотников, Алексей Телегин, Николай Тарасенко, пойтахт вилоятилик Павел Пўлатов, хоразмлик Равшан Худойберганов, нукуслик Дилмурод Утемуродов ва самарқандлик Алишер Қулматов биринчи ўринни эгаллашди.

ОМАД КЕЛМАДИ

Мамлакат биринчилигида навбатдаги учрашувлар бўлиб ўтди. Бу турда Тошкентнинг «Узстроймеханизация» командаси баскетболчиларининг яна омади келмади. Вакилларимиз Киевнинг АСК коллективи билан бўлган ўйинда имкониятни бой бердилар — 94:95.

Олмаота армиячилари ўз ҳисобларидаги очколар жамғармасини бойитишга муваффақ бўлдилар. Улар Николаев баскетболчиларини қабул қилиб, 98:68 ҳисобида устун келдилар.

ИККИНЧИ ҒАЛАБА

Канада ва АҚШ бўйлаб сафарга чиққан Воскресенскнинг «Химик» командаси хоккейчилари иккинчи ғалабани қўлга киритдилар. Бу сафар «Буффало Сейбрс» клубини қўшимча вақтда мағлубиятга (5:4) учратдилар. «Химик»ка ғалаба келтирган шайбани Зелепукин киритди.

Воскресенсклик хоккейчилар океан ортидаги учрашувларнинг иккитасида ютуққа эришиб, шунчасида мағлубиятга учрадилар. Бир учрашувда эса кучлар тенг келди.

ЭШИТМАДИМ ДЕМАНГЛАР

ҚУЛАЙЛИК

Усалкент шаҳар «Поймапой» оёқ кийимлари фабрикаси қошида фирма дўкони очилганига кўп бўлгани йўқ. Яқинда бу ерда пойабзал ремонт қилиш устахонаси ҳам ишга туширилди. Энди харидорлар фирма дўконидан сотиб олган оёқ кийимларини шу ернинг ўзида соз-латиб, қимматли вақтларини тежаяптилар.

ЯНГИ ШИРКАТ

«Эски-тускипром» ишлаб чиқариш бирлашмасида ходимларнинг уй-жой шароитини яхшилашга алоҳида эътибор берилмоқда. Яқинда бу ерда қурилиш ширкати ташкил этилиб, унга бирлашма бошлиғи, тўрт ўринбосар, бош муҳандис, унинг икки ёрдамчиси, олти цех бошлиғи аъзо бўлиб кирдилар. Бир гуруҳ ишчиларнинг аризалари навбатга қўйилди.

НАВБАТГА ЁЗИЛИНГ

Лоқайдлик дардига чалинган таниқли маъмуриятчи Қоғоз Бозов касалхонада даволанаяптилар. Бемор ҳузурига кириши хоҳловчилар навбатга ёзилишлари мумкин. Бунинг учун паспорт ёки туғилганлик тўғрисида гувоҳнома, тиббий справка, иш жойидан таърифнома, 6х9 ҳажмдаги икки дона фотосурат тақдим этилиши лозим.

БИЛДИРИШ

Ҳурматли телетомошабинлар! Дастуримизда эълон қилинган хушовозлар кўрсатуви бошқа кунга қолдирилди.

Ҳозир сизларни «Елғоннинг умри қисқа» спектаклини томоша қилишга таклиф этамиз.

Ҳабиб СИДДИҚ.

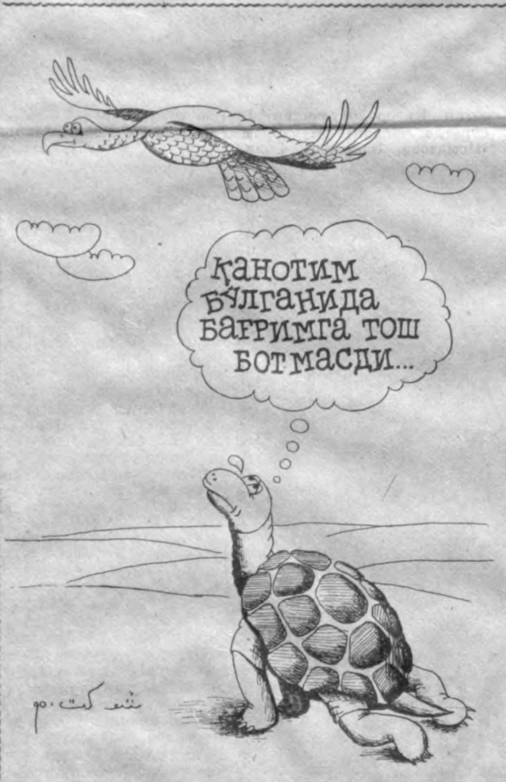

Орзуга айб йўқ.

Ш. ТУРОБОВ чизган расм.

ОСМОН ОЛИС, ЕР ҚАТТИҚ

ЛУҚМА

Дунёнинг ишлари ғаройиб. Узоққа бормайлик. Тутаётган йўл-йўриғимиз бир томону ҳаёт измиз бир томон. Нега шундай? Ойлаб мажлислар ўтказаяпмиз. Идоралар ва муассасаларнинг фаолияти, иш кўламини ифодаловчи ҳисоботлар қучоқ-қучоқ жилдларга сиғмайди.

Шунга қарамай инсоф, диёнатдан путур кетиб, яшаш қийинлашмоқда. Борингки, уюшган жиноятчилик пинҳоний бўлгани сабабли уни дарҳол фош қилиш қийиндир. Аммо чайқовчилик-чи? У кўз ўнгимизда очиқчасига, андишасизларча керилиб «қанот» қоқмоқда. Районимиздагина эмас, балки вилоятимизда ҳам бозор иқтисодиётига ўтиш ниқоби остида чайқовчилик осонгина ўзига йўл очди, «ихтисослашди». Арoқ, сигарет дўконда йўқ, қўлда эса истаганча. Бу ҳолга қандай баҳо беришга ҳам ҳайронсан, киши.

Қишлоқ Шўролари ходимларининг маошлари кўтарилди, ҳуқуқлари оширилди. Хўш, улар нима билан машғул? Чайқовчиларнинг мушугини «пишт» дейдиган валломат топилмаяпти. 25 тийинлик сигарет 1 сўмга, 50 тийинлиги 3—4 сўмга пулланаяпти. Қишлоқ Шўроси, ички ишлар бўлими, прокуратура, халқ назоратчилари эса ҳамон жим. Кўриб кўрмаганга, билиб билмаганга олишаяпти. Ёки бошқа «сир» бормикан?

Дўконларда очиқ сотилиши лозим бўлган моллар қандай қилиб чайқовчининг қўлига ўтиб кетаётгани ажабланарли. Ҳозир енгил машиналарнинг эҳтиёт қисмлари камчил. Пул бўлса, чангалда шўрва деганларидек, ремонт устахоналаридан уларни истаганча топиш мумкин. Фақат нархи жуда қиммат. Буни мутасадди ўртоқлар яхши билишади. Лекин таъсирчан, амалий чоралар кўриш пайсалга солинаётир. Савдодаги суиистеъмолликларни тугатиш, чайқовчиликнинг пайини қирқиш тўғрисида қабул қилинган қарорлар ижросиз қолиб кетмоқда.

Уй-жой қуриш учун ер ажратиб берилгани кўп йиллик армонларнинг рўёбга чиқиши бўлди. Лекин ҳолва деган билан оғиз чучимайди-да. Одамлар қурилиш материалларини тополмай сарсон. Бир тонна цементни 150 сўм, минг дона пишиқ ғиштни 200 сўм, 1 дона шиферни 10 сўм, ҳар кубометр ёғочни 200 сўмданга сотиб олишга ҳамманинг ҳам қурби етавермайди. Нега шундай? Қаёққа қараяпсиз, мутасадди ўртоқлар?!

Х. АҲМЕДОВ,
Ленин район деҳқончилик-саноат ходимлари касаба уюшмаси қўмитасининг раиси.

БИР ЧИМДИМ ҲАЖВ

Абдулла Қодирий меросидан

Яхшиликка ўрганган бир банда осонлик билан ўз яхшилигини қўймайдир. А ёмон-чи, худо паноҳ берсин, ит суяк чайнамаса тиши қичийдир.

Хулоса: ёмон ёмонлигини, яхши яхшилигини ташлай олмайдир. Мабодо ташласа боши оғрийдир, кўзи чиқадир.

* * *

Ҳар ҳолда оғизга қараб гапириш керак. Бунинг устига бир чимдим андиша ҳам керак.

* * *

Сўз сўйлашда ва улардан жумла тузишда узоқ андиша керак.

* * *

Бойларникида имлама, хасисларникида димлама.

Муҳаррир
Н. ЁҚУБОВ.

Ойнаи жаҳонда

16 ДЕКАБРЬ, ЯКШАНБА

● ЎзТВ I

8.00 «Ҳафтанома» (такрор.).

*

9.00 «Жодугарлик ва сеҳргарлик». Бадиий фильм («Ленфильм»).
10.15 «Қувноқ стартлар». Ўзбекистон ва Литва ўқувчиларининг спорт ўйинлари.
11.05 «Алифбо сабоқлари». 1-босқич.
11.40 «Мулоқот» театр-студияси — меҳмонимиз.
13.10 Ёш ижрочилар концерти.

* * *

18.00 Кўрсатувлар тартиби.
18.05 «Уй ажинасининг қайтиши». Мультфильм.
18.15 Болалар учун. «Кичкинтой» программаси.
18.50 «Санъат олами».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 «Мустақиллик ва бозор иқтисодиёти».
20.30 «Ахборот».
20.50 «Якшанба оқшомида». Мусиқий кўрсатув.
21.30 Москва. «Время».
22.00 «Туш ўнгидан келди ёки чемодан». Бадиий фильм («Ленфильм»).
23.15 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

9.00 «Сапеда». Мусиқий ахборот.
10.05 «Ҳар бир кишига ва барчага». Реклама.
10.15 «Мўъжиза алифбо». Болалар учун кўрсатув.
10.50 Энергетиклар кунига бағишланган кинопрограмма.
11.40 «Диск-жокей». Бадиий фильм (рус тилида).

* * *

18.05 Кўрсатувлар тартиби.
18.10 Болалар учун фильм. «Артекчилар».
18.40 «Кино оламида». Тожикистонда Эрон фильмлари фестивали.
19.40 «Ҳавоинг мусаффоми, Тожикистон?». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси («Тожиктелефильм»).
20.00 «Ҳафта». Информацион кўрсатув.
20.30 Концерт.
21.30 Москва. «Время».
22.00 «Маҳфили зарифон». В. И. Ленин номли Тожикистон Давлат дорилфунунининг талабалари иштирок этадилар.
23.20 «Телетомошабин ҳамроҳи».

● МТ I

8.30 Спорт ҳамма учун.
8.45 Ритмик гимнастика.
9.15 «Спортлото» тиражи.
9.30 «Эрта саҳарлаб».
10.30 «Ватан хизматида».
11.30 Тонгги дам олиш программаси.
12.00 «Саёҳатчилар клуби».
13.00 Шахмат бўйича жаҳон чемпионатида.
13.15 «Мусиқий киоска».
13.45 «Здоровье».
14.30 Болалар учун фильм. «Миллион саргузашт. Занглаган генерал ороли» (Экран»).
15.35 «Рикэ-хохолок». Мультфильм.
15.55 «Қишлоқ янгиликлари». Панорама.
17.10 «Милиция қаёққа қараяпти?». «Инсон ва қонун» туркумидан болалар қаровсизлиги ва улар ўртасидаги жиноятчилик муаммолари ҳақида телевизион ҳужжатли фильм.
18.00 «Марафон-15».
19.25 П. И. Чайковский номли Москва Давлат консерваторияси студентлар хорининг концерти.
19.45 «Кинопанорама». Итальян киноси ҳақида.
21.30 «Время».
22.00 Коллаж.
22.05 «Маппет-шоу». Кўп серияли телевизион қўғирчоқ фильм-концерт премьераси. 21 ва 22-сериялар.
22.55 «Нима? Қаерда? Қачон?»

● МТ II

8.30 Зарядкага сафланинг!
8.50 «Табиат ёдгорликлари». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (Волгоград). «Она замин ташвишида» туркумидан қуйи Волганинг экологик муаммолари ҳақида.
9.25 «Саёҳатчилар клуби» (сурдо таржимаси билан).

● 10.25 ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ ●

13.25 «Афсунгар темирчи». Мультфильм.
13.45 «Ёнгинамиздаги АЭС». Ҳужжатли фильм премьераси («Волгодонскстрой» киностудияси).
14.15 «Планета». Халқаро программа.
15.15 «Бу ғаройиб шведлар». Швециянинг Вестерос шаҳри спорт ҳаёти ҳақида.
15.45 «Кўк қўтон». Телевизион ҳужжатли фильм (Иркутск).
15.55 Хоккей. «Известия» рўзномасининг соврини учун халқаро турнир. Чехословакия — Канада терма командалари. В. И. Ленин номидаги Марказий стадионнинг Спорт саройидан олиб кўрсатилади.
18.30 Муаллифлик телевидениеси. «Матбуот клуби».
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Хрюша учун уй».
20.45 Тўққизинчи ёшлар анжумани. Минскде бўлиб ўтган ёшлар программалари ва телефильмлари фестивали ҳақида.
21.30 «Время» (сурдо таржимаси билан).
22.00 Хоккей. «Известия» рўзномасининг соврини учун халқаро турнир. ССЖИ—Швеция терма командалари. В. И. Ленин номидаги Марказий стадионнинг Спорт саройидан кўрсатилади.

Д. 1989. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12